

VAIN VENÄJÄN VASALLI? TRANSNISTRIA EU:N JA EURAASIAN VÄLILLÄ

NICO LAMMINPARRAS

Kirjoittaja on FM, jonka erikoisala on Venäjän turvallisuuspolitiikka ja IVY-maat

Kaakkois-Euroopassa sijaitseva Transnistria nähdään usein Venäjän etuvartiona, onhan venäläispataljoona valvonut Dnestrin vakautta 22 vuotta ja Moskovan avustukset ylläpitäneet rutiköyhää tasavaltaa. Tällöin unohdetaan kuitenkin konfliktin toisen osapuolen, Moldovan, kansallismielinen politiikka vuosina 1989–1992 sekä se, että perustamisvaiheessaan tasavalta suuntautui Neuvostoliittoon – Venäjä-orientaatio varmistui vasta vuoden 1992 sodassa. Transnistrian ulkosuhteet ovat edelleen voittopuoleisesti itäsuuntaisia, mutta talouden lukemat paljastavat myös länsisuunnan merkityksen.

LUNASTETTU MAA

Kesäkuun 21. päivä vuonna 1992 Benderin kaupungissa itäisessä Moldovassa oli erikoisen tyyni. Moldovan ”kansanmurhapoliitiikan” tuloksena¹ syttyneen sodan neljäs kuukausi oli täyttymässä, mutta nyt kolkko hiljaisuus ympäröi kaupunkia. Ainoastaan harvoja yksittäisiä laukauksia saattoi heikosti erottaa, ja silloin tällöin pommitettujen rakennusten rasahdukset rikkoivat raukean sarastuksen.

Toissapäivänä puhjenneet laajamittaiset taistelut olivat lakanneet Venäjän 14. armeijan interventioon. Moskovassa oli

läpi kevään käyty debattia venäjänkielisten asemasta NL:n entisissä osatasavalloissa. Isovenäläiset varapresidentti Rutskein johdolla ajoivat haukkamaista ulkovenäläisten puolustamista, kun taas presidentti Jeltsinin maltillisempi piiri empi. Kysymys oli siksikin hankala, että jälkimmäinen oli korostanut liittotasavaltojen suvereeniutta aivan äskettäin ja siksi, että Moskova oli lopettanut suoran tukensa Transnistrialle vain kuukausia aiemmin. Toisaalta dilemman voi nähdä puhtaana laskelmointina: vuosina 1990–1991 jeltsiniläisten piti vielä varmistella omia asemiaan, ja täten ulkopoliittinen seikkailu olisi voinut koitua vaaralliseksi.

Monesti esillä pidetyt kynnisten valtapelien teoria sekä näkemys Transnistriasta Venäjän vasallina soveltuvat vasta tähän ajankohtaan. Rutskoilaiset esiintyivät venäläisyyden airueina luonnostaan, kun taas jeltsiniläiset joko poliittista kannatusta enentääkseen tulivat samoille linjoille tai kaappasivat koko kysymyksen omakseen. Niin tai näin, seuraukset olivat yhtäläiset – taistelut lakkasivat, mutta rintamalinjatkin jäätyivät.

Transnistrialle Benderin murhenäytelmä on sitäkin olennaisempi. Nuori kansakunta nousi yhtä mielin puolustamaan kotiseutuaan, mikä todisti omaleimaisesta

identiteetistä. Vieläkin enemmän, Transnistria oli torjunut Moldovan sotilaallisen aggression, jonka päämäärä oli ”likvidoida” kansan tahdosta luotu Transnistrian tasavalta².

Täten menetykset sodassa sinetöivät Transnistrian itsenäisyyden ja Venäjän väliintulo sen orientaation. Kuten presidentti Ševtšuk sodan merkityksen summasi ennen Tasavallan päivän [Transnistrian itsenäisyyspäivän] sepeleenlaskua, transnistrialaiset henkensä kaupalla puolustivat rauhanomaisia kaupunkeja ja kyliä, joita ”romanialaisnationalistit” ammuskelivat. Nykyisten sukupolvien valtionpää taas toivoi kehittävän ”vapaata Transnistriaa”, sillä sen edestä maanmiehet taistelivat³.

KIELI KONFLIKTIN KIPINÄNÄ

Etnisen asian ajajalle korkeatyylliset puheet ovat kuitenkin vain looginen jatku-mo. Transnistrian syntyprosessi käynnistyi tosiasiaa kolmisen vuotta aiemmin kieli- ja kulttuurikiistasta, ja vain vuodessa Moldova oli käytännössä hajonnut. Etnisten ryhmien yhteinen, perestroikaa tukeva rintama lakosi keväällä 1989, mikä yhtäältä vahvisti moldovalaisnationalistien asemia. Uusi kielilaki 31.8.1989 korrotti yksin moldovan Moldovan sosialistisen neuvostotasavallan viralliseksi kieleksi, mikä vähemmistöissä herätti pelkoa toisen luokan kansalaisuudesta.

Bessarabian kysymys taustana

Symbolisesti olennaisempaa oli, että kielilaki kumosi teesit moldovalaisuuden ja romanialaisuuden erillisyydestä. Oman-

laisensa moldovalaisidentiteetin kehittämisen oli aloitettu vuonna 1924 perustetussa Moldavian autonomisessa neuvostotasavallassa, ja koko ASNT:n tehtävä oli houkutellessa bessarabialaisia neuvostokansojen perheeseen sekä legitimoida NL:n vaatimukset Bessarabiasta. Kantavana ideana välkkyi tietenkin se, että koska moldovalaiset muodostivat oman kansansa, Bessarabian liittäminen Romanian kuningaskuntaan vuonna 1918 riisti näiltä laillisen itsemääräämisoikeuden. Paikallisidentiteettiä perusteltiin erityisesti kielitieteen avulla, ja lähtökohdaksi valikoitui keskisen Bessarabian murre. Uuden kielen sanakirja ja kielioppi ilmes-tyivät 1920-luvun puolivälissä, mutta ne eivät silti juuri poikenneet samanaikaisista romanialaisista vastineistaan.

Ajatusta moldovalaisten erillisyydestä ei kuitenkaan voi moittia täysin keksityksi, sillä jo tsaarinvallan aikana bessarabialaiset käyttivät itsestään termiä ’moldovalaiset’. Toki Moldavian keskiaikainen ruhtinaskunta ylsi Dnestriin saakka, mutta yhtä hyvinhän voi spekuloida, että jo tuolloin (nykyisen Moldovan länsiraja) Prut-joki erotti länsimoldovalaiset itäisistä heimo-veljistään. Myöskään nykyisellä Transnistrian alueella ei nähty olevan yhteyttä Dnestrin länsipuoliseen Bessarabiaan, kun se vuonna 1792 liitettiin Venäjän keisarikuntaan. Pikemminkin vasta keisarivallan aikainen venäläistämispolitiikka hävitti Bessarabian omaleimaisuuden, mistä kertoo hyvin se, että 1900-luvun alkuun tultaessa provinssissa ei ilmestynyt ainut-takaan paikalliskielistä lehteä tai kirjaa.

Siinä missä tsaarinvallan loppuvuosina ihanteena oli yhtenäinen valtakunta, aivan

samoin 1930-luvulla neuvostokulttuurin tavoitteeksi tuli yleisliittolainen ihmistyyppi, joka olisi vapaa kaikesta nurkkakuntaisuudesta. Poliittisesti Moskova myös hiljaisesti hyväksyi Romanian hallintaotteen Bessarabiasta. Moldavian ASNT:ssa kielitieteilijät käänsivät nyt edeltäjiensä työn ylösalaisin: muun muassa uuden kielioopin toinen painos ehti hädin tuskin ulos painosta, kun latinalaisaakkosto otettiin käyttöön vuonna 1932. Sodan alla Neuvostoliiton kulttuuripolitiikka kääntyi jälleen, ja kyrilliset aakkoset palautettiin vain kuusi vuotta myöhemmin. Samalla sivuutettiin 1920-luvun keinotekoiset konstruktiot erillisestä kansakunnasta.

On oikeansuuntaista arvioida, että koska Moskova ei kulttuuriteitse saavuttanut ratkaisua Bessarabian kysymyksessä, se turvautui kovempiin keinoihin. Molotov-Ribbentrop –sopimuksen perusteella puna-armeija marssi kesäkuussa 1940 Bessarabiaan ja Bukovinaan. Transnistriakatsoo, että Bessarabia oli näin ”jälleliittynyt” NL:oon⁴, kun taas Moldovan mielestä kyseessä oli pakkoluovutus⁵. Ironista kyllä, aluksi neuvostolainen retoriikka puhui kuitenkin Bessarabiasta ja Bukovinasta, kun taas nimitys ’Moldova’ on myöhempää perua⁶. Elokuun 1940 päätös muodostaa nykyisestä Transnistriasta ja Bessarabiasta uusi liitontasavalta nostikin edellisten vuosikymmenten debatin taas parrasvaloihin – oli luotava erityinen moldovalainen kansakunta.

Neuvostovalta Dnestrillä

Kuten muuallakin, neuvostolaistaminen alkoi heti hallinnon muokkaamisella ja

kansallistamistoimilla. Kollektivointi käynnistyi myös, mutta jatkui erityisesti sodan jälkeen. Samalla alueen eliittiä pakeni maasta, kun taas työläisiä, insinöörejä, puolueväkeä ja virkailijoita virtasi maahan⁷. 1940-luvun lopun kollektivisointi, nälänhätä ja kyyditykset verottivat väestön määrää vielä yli 140 000 hengellä⁸, ja kaikkiaan stalinismin ajan arvellaan laskeneen Moldovan väkilukua jopa 10 prosentilla⁹. Esimerkiksi kun vuonna 1944 Neuvosto-Moldovan väestä 70–75% arvioitiin olleen romanialaisia, vuonna 1959 näiden osuus oli pudonnut 65,4 prosenttiin. Vastaavasti vuonna 1944 ukrainalaisten ja venäläisten yhdessä arveltiin kattaneen alueen väestöstä ainoastaan 16 prosenttia, mutta viisitoista vuotta myöhemmin lukema oli miltei neljäsosa.¹⁰

Merkittävistä demografisista liikkeistä huolimatta muutokset kulttuurin saralla kyettiin yhä 1940-luvun lopulla torjumaan: kun nykyisestä Transnistriasta peräisin oleva puoluekaaderi halusi nostaa moldovan, ukrainan ja venäjän sekoituksen tasavallan kansalliskieleksi, bessarabialaistaustaiset kulttuurihahmot onnistuivat estämään aikeen¹¹. Vähitellen moldova kuitenkin työnnettiin syrjään julkisista yhteyksistä, ja venäjä korvasi sen politiikan, tieteen ja virkakunnan puheenpartena¹². Venäläiskulttuuri sai ylliotteen, romaniankielisten julkaisujen maahantuontia rajoitettiin ja historialla perusteltiin Moldovan omaleimaista kehitystä. Mm. merkittävän keskiaikaisen ruhtinaan, ^atefan cel Maren, muistomerkki kätkettiin, ja lukemattomia kirkkoja ja luostareita tuhottiin tai muutettiin varastoiksi¹³.

Taloudellisesti Moldova säilyi maata-

lousvaltaisena ja jopa syrjäseutuna. Se tuotti toki eniten rypäleitä ja tupakkaa koko NL:ssa, neljäsosan Neuvostoliiton viinistä sekä 79 prosenttia NL:n tuoksuöljyistä¹⁴, mutta valtaosa kaikesta tuotannosta päätyi muihin neuvostotasavaltoihin. Tehoviljely ja lannoitteet aiheuttivat 1980-lukuun tultaessa myös mittavia terveysongelmia ja saastuttivat Dnestrin¹⁵. Teollistuminen alkoi 1960-luvulla, mutta tehostui seuraavalla vuosikymmenellä. Siinä missä vuonna 1970 maassa toimi 500 teollisuuden suuryritystä, yksin ajalla 1971–1975 rakennettiin 25 uutta tehdasta, 133 viinivalmistuskompleksia, 9 sokerijalostamoja, 8 tupakkatehdasta sekä 26 pienteollisuuden yritystä¹⁶. Prosentuaalisesti Moldovan teollisuus kasvoi vuosikymmenessä miltei kaksinkertaiseksi.

Yhtenä syynä tasavallan kehittämiseen välkkyi NL:n välirikko Romanian kera, mutta toki teollistaminen patoaisi myös sisäistä tyytymättömyyttä. Edistyksen tähtäimessä oli näin sitoa paikallisia Moldovaan ja moldovalaisuuteen sekä vahvistaa kansakunnan erillisyyttä Romaniasta. Toteutus ajoi kuitenkin vastakkaisia päämääriä, eikä vähiten siksi, että teollisuus keskittyi Dnestrin itäpuolelle¹⁷. Yhtäältä joki tarjosi tietenkin huomattavan energianlähteen, mutta toisaalta taustalla saattoi kuulua sekin, että Dnestrin itärantaa pidettiin luotettavampana sijoituspaikkana, olihan se kuulunut slaavilaiseen maailmaan kauemmin kuin joen länsipuoli. Yhtä kaikki, teollisuuskeskittymät huokuttelivat etenkin ukrainalaisia ja venäläisiä maahan, kun taas moldovalaisia rekrytoitiin viljelemään neuvostoimperiumin etäisiä kolkkia.

Moldovan väestökehitys vuosina 1959–1979 todistaakin erityisesti slaavien maahanmuutosta. Venäläisten määrä lisääntyi runsaalla kahdellasadalla tuhannella, kohenen siten 12,8 prosenttiin koko väkiluvusta. Ukrainalaisia oli puolestaan noin 44 000 enemmän, mutta näiden suhteellinen osuus laski silti 14,2 prosenttiin.¹⁸ Seuraavassa, vuoden 1989, väestölaskennassa muutokset jäivät pieniksi: moldovalaisten osuus oli 64,5, ukrainalaisten 13,8 ja venäläisten 13 prosenttia, joskin kaikkien reaalin lukumäärä kasvoi¹⁹. Nykyisen Transnistrian osalta jakauma muodostui kuitenkin slaavivoittoiseksi, sillä samaisessa laskennassa alueen väestöstä 28,3% oli ukrainalaisia ja 25,5% venäläisiä²⁰.

Neuvostolaistamispolitiikan ja maahanmuuton valossa venäläisen kulttuurin kohoaminen hegemonia-asemaan tuskin yllätti. Silti samaan aikaan myös moldovalaisia muutti kaupunkeihin ja alkoi hallita julkaisutoimintaa, toisin sanoen paikallisälymystö syntyi²¹. Ristiriita oli ennen pitkää väistämätön: mitä enemmän neuvostovalta hehkutti ja pönkitti moldovalaisuuden erillisyyttä, sitä enemmän kiinnostus romanialaisia juuria kohtaan heräsi²². Torjuessaan Moldovan historiallisen yhteyden Romaniaan punavalta itse asiassa itse siirsi valokeilan kiellettyyn menneisyyteen ja avasi siten debatin maan kielestä ja kulttuurista.

Uusi kielilaki 31.8.1989 tähdensikin tämän kehityksen kliimaksia: se mitätöi vuosikymmenien konstruktioit. Teknisesti katsoen, sekä venäjänkielillä että kansallismielisillä oli kuitenkin syynsä olla tyytymätön lopputulokseen. Moldovan kielisten silmissä lakiin lisätty maininta

venäjämästä kommunikaation välineenä saattaisi vesittää koko prosessin: jos yksikin vähemmistöedustaja missä tahansa organisaatiossa ei osaisi moldovaa, käytäisiin keskustelu yhtä kaikki venäjäksi²³. Vähemmistöjen tapauksessa moldovan virallistaminen taas voisi johtaa siihen, että venäjän kielen käyttöyhteyksiä vähitellen karsittaisiin.

Umpikujan seurauksena venäjänkielisten lakot laajenivat, vastakampanjat alkoivat ja satunnaisia kieliryhmien yhteenottoja tapahtui kaduilla. Turkinkieliset ortodoksit, gagausit, reagoivat muodostamalla marraskuussa 1989 ensimmäisen vähemmistötasavallan Moldovan alueella. Dnestrin varrella Tiraspolissa ja Ribnițassa pidettiin referendumit alueen autonomiasta ja myöhemmästä tasavallasta, joihin aikeisiin Benderin (Tighina) kaupunki vielä myöhemmin liittyi. Transnistrian konflikti oli näin puhjennut.

Nationalistit vallassa

Oikeastaan vähemmistöjen pelko kakkosluokan kansalaisuudesta konkretisoitui heti keväällä 1990. Moldovan kansallismieliset yhdessä reformimielisten kommunistien kanssa saivat absoluuttisen enemmistön tasavallan hallinnossa, ja vaalivoittaja mm. usutti epämääräisiä tahoja estämään opposition kulku parlamenttiin, pilkkaamaan vähemmistöedustajia ja joskus jopa pahoinpitelemään näitä²⁴. Aivan viattomiksi eivät vähemmistötkään jääneet, sillä he laskivat liikkeelle mm. huhuja puhdistuksista ja mustamaalasivat Moldovan kansallismielisten johtoa.

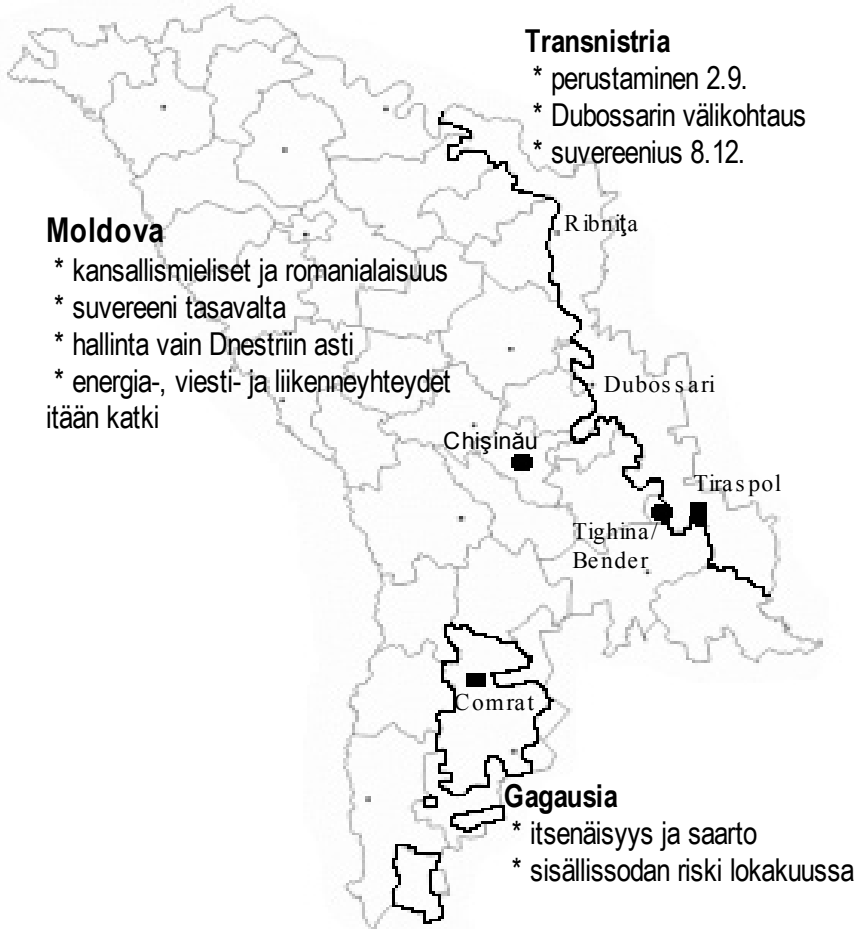
Kuitenkin vähemmistöjen toukokui-

nen ulosmarssi parlamentista saattoi tehdä karhunpalveluksen näille itselleen: Bessarabian liittyminen Romaniaan 1918 näytti toistuvan²⁵, ja Moldovan pääministeriksi valittiin kiihkomielinen Druc. Mielenkiintoisesti Moldovan parlamentti toteaa vieläkin vain, että edustajat Transnistriasta ja Comratista [Gagausiasta] ”boikotoivat” kansanedustuslaitosta²⁶. Ilmaisu on puhtaasti teknisesti osuva, mutta samalla vältetään keskustelu ulosmarssin taustoista.

Venäjää käyttävien silmissä kyseessä eivät olleetkaan enää yksittäisen nationalistisen ryhmittymän toimet, vaan heitä vastassa seisoivat kokonainen valtiovalta²⁷. Vastavetona Tiraspol, Ribnița ja Bender kieltäytyivät uuden parlamentin jurisdiktiosta. Kaksoisvalta kiristi ilmapiiriä: uusi parlamentti julisti Moldovan suvereeniksi 23.6.1990, siirtyi Moldavia-muodosta latinalaiseen termiin Moldova, kumosi gagausien elokuisen itsenäisyysjulistuksen sekä saarsi Gagausian²⁸. Valtatasapainon heilahdusta ja romanisaatiota vihjasi sinikelta-punaisen lipun käyttöönotto syyskuussa.

Itäisessä Moldovassa Ribnița, Tiraspol ja Bender realisoivat nyt vajaa vuosi sitten kansanäänestyksessä saamansa option, ja Transnistria perustettiin 2.9.1990. Lokakuussa Gagausiassa ajaututtiin miltei sisällissotaan, mutta neuvostovaimien väliintulo esti verenvuodatuksen. Transnistrian konfliktin ensimmäinen yhteenotto taas puhkesi Dubossarin sillalla marraskuussa 1990. Transnistrian puolustusministeriön mukaan Moldovan OPON-joukot tulittivat siviilejä, ja kolme ihmistä sai surmansa²⁹. Vastakkainen näkemys kuu-

Syksy 1990

luu, että venäjänkieliset yrittivät sulkea sillan, ja seuranneessa ammuskelussa kuoli kolme ja haavoittui useita, joista enemmistö oli moldovalaisia, jolleivat kaikki³⁰.

Olipa totuus Dubossarista mikä hyvänsä, se kieli sekä enemmistön että vähemmistön vakiintuneista asemista. Skvortsovan mukaan nimenomaan tämä yhteenotto sinetöi sen näkemyksen, että

transnistrialaisten tulisi ottaa kohtalo omiin käsiinsä³¹. Ajatusta pitää toki moitita liiasta determinismistä, mutta Dubossari osoitti ainakin osan Dnestrin varren asukkaista sitoutuvan pikemminkin koti-seutuunsa kuin syntymässä olevaan Moldovaan. Väitteet Transnistrian omaleimaisesta identiteetistä eivät siten vaikuta täysin perusteettomilta.

Kansakunta vai ei?

Transnistrian Korkein neuvosto korostaa-kin, että tasavallan taustalla piili alueen monikansallisen väestön huokaus oma- ta valtiosta³². Merkilliepantavaa on, että yhtäläiseen argumentaatioon pohjasi myös vuonna 1924 perustettu Moldavian ASNT, jossa Dnestrin vasen ranta sai ”valtiollisuuden”³³. Transnistrialla on täten paitsi erityinen identiteetti, myös historiallinen ennakkotapaus valtiomuodostel- masta – syyskuun 2. päivä vuonna 1990 toteutti näin ollen vain väestön syvimmän toiveen omasta tasavallasta.

Skortsova perustelee kehitystä siten, että [selkeän] etnisen valtaryhmän puu- te, luonnonmukainen jakolinja eli joki, venäjän kieli ja neuvostokulttuurin yh- tenäistävä vaikutus olivat luoneet erillisen dnestriläisen kansan³⁴. Transnistrian kansallishymni, joka itse asiassa on vanha neuvostomarssi uusin sanoin, pohjaa kai- keti samaan päättelyyn – kansallisuuksien välinen ystävyys on alueella vahva³⁵. Julki- sista attribuuteista ja kanssakäynnistä tus- kin kuitenkaan voi päätellä yksityiselämän kulttuuripohjaa.

Munteanu spekuloi-kin, että se edusta- jajoukko, joka 2.9.1990 julisti Transnist- rian syntyneeksi, käsitti jo varhain, ettei tasavalta kestäisi yksinomaan venäjänkie- listen varassa, ja yhdistämällä ukrainalai- suus, moldovalaisuus ja venäläisyys he kehittivät uuden kansakunnan³⁶. Teesiä tuulesta temmatusta kansasta tukisi se- kin, että maan opetusministeriön mukaan ratkaisevaksi koko Transnistrian valtioap- paratuksen synnyssä kohosi nimenomaan syyskuun 2. päivä vuonna 1990³⁷. Raa-

dollinen selitys Transnistrian synnystä kuuluisi näin siten, että alueellinen johto vain tarttui tilaisuuteensa ja varmisti hal- lintaotteensa paikallistuotannosta.

Tässä Nicholas Diman analyysissä Transnistrian geostrateginen sijainti on kieltämättä loistavasti huomioitu: tuotan- non sakkaminen Dnestrin voimaloissa jättäisi koko Moldovan vaille virtaa, ras- kaan teollisuuden lakko heijastuisi koko Moldovaan ja muualta Neuvostoliitosta saatavien raaka-aineiden sekä materiaa- lien matka tyssäisi jokivarteen³⁸. Teesin ongelmaksi muodostuvat silti se, että esi- merkiksi Benderin, Tiraspolin ja Ribnițan paikallisjohtot olisivat voineet toteut- ta skenaarion jo vuoden ajan ja se, että opportunistien olisi vaikea saada laajoja kansanjoukkoja taakseen, sillä tuotannon lamaan- tuminen haittaisi näitäkin. Olihan Moldova noin vuotta aiemmin kipeästi kokenut vastaavan seisauksen, mutta tuol- loiset, koko Moldovan neuvostotasavallan käsittäneet, lakothan vain todistavat mas- sojen seisseen yhteisen asian takana.

Lisäksi myös Transnistrian ulkominis- teriö painottaa kansan tahtoa elää isiensä maassa sekä sen halua ylläpitää ikiaikai- set perinteensä³⁹. Selostuksen heikkous on silti se, ettei siinä eritellä tasavallan tradioita sen tarkemmin. Argumentti yh- teenhioutuneesta kansasta kyseenalaistuu myös siksi, että usea moldovankielinen ja muutama ukrainalaiskylä boikotoivat Transnistrian Korkeimman neuvoston en- simmäisiä vaaleja marraskuussa 1990⁴⁰.

Toisaalta vaalitulokset kertoo silti useiden kansallisuuksien panoksesta Transnistrian rakentamisessa: vastavalitussa Korkeim- massa neuvostossa toimi 25 venäläisen ja

21 ukrainalaisen ohella 12 moldovalaista, 2 gagausia, yksi bulgaari, yksi turkmeeni ja yksi juutalainen⁴¹. Merkillepantavaa kuitenkin on, ettei jakauma noudata väestön suhteellisia osuuksia, sillä vuonna 1989 myöhemmän Transnistrian väestöstä 39,9% oli etnisiä moldovalaisia, 28,3% ukrainalaisia ja vain 25,5% venäläisiä⁴². Samalla Skvortsovan selitys etnisen valtaryhmän puuttumisesta kyseenalaistuu, sillä etnisillä moldovalaisilla oli yli 11 prosenttiyksikön etumatka seuraavaan kansallisuuteen.

Silti on liian yleistävää väittää, etteikö Dnestrin varren moldovankielistenkin keskuudessa olisi esiintynyt erilaisia näkemyksiä Transnistriasta ja koko Moldovan SNT:n suunnasta syksyllä 1990. Se, että Transnistrian Korkeimmassa neuvostossa toimi ylipäänsä muitakin kuin slaaveja, puolustaisikin teesiä (tarpeeksi) yhtenäisestä kansasta. Kolstø arvioi tämän syyksi sen, että nykyisen Transnistrian asukkailla todella on alueellinen identiteetti ja yhteinen maailmankuva – neuvostoarvot – jotka erottavat seudun (muusta) Moldovasta⁴³.

Neuvostoliiton jatke

Transnistrian perustuslaki kuvaisi tasavallan olemusta siis totuudenmukaisesti: monikansallista väestöä yhdistää ”yhteinen kohtalo omalla maallaan”, ja se tuntee vastuunsa niin menneiden kuin jälkeentulevienkin sukupolvien edessä⁴⁴. Peripateettinen tyyli ei ole järin poikkeuksellista vastaavien asiakirjojen yhteydessä, entisten neuvostotasavaltojen retoriikasta puhumattakaan. Hedelmällisempää onkin eritellä tasavallan identiteetin eri elementtejä.

Esimerkiksi Munteanu jatkaa analyysiään ja huomioi tasavallan johdon sisäiset keskustelut vuodelta 1990. Yhdet korostivat venäläisyyttä, toiset pitivät Transnistriaa Moldovan luonnollisena seuraajana, kun taas kolmannet alleviivasivat ukrainalaisuutta. Neljännet vanhoivat neuvostolaisuuden nimeen, mikä sittemmin vakiintuikin tasavallan valtiolliseksi identiteetiksi.⁴⁵ Äkkiseltään valtiojohdon hajanaisuus vahvistaisi paikallishallinnon opportunistin, mutta lähemmässä tarkastelussa teesi asettuu heikkoon valoon. Paradoksaalista kyllä, sitoumus neuvostoarvomailmaan oli keskustelussa esiintyneistä vaihtoehdoista liberaalein, sillä kaikki kolme edellistä sulki toisensa pois.

Legitimiteetin saaminen tälle kurssille ei liioin tuottanut ongelmaa. Transnistrian nykyisen ulkopolitiikan konseptin mukaan Moldovan päätös kumota Molotov-Ribbentrop –sopimus seurauksineen nimittäin tuomitsi vuonna 1940 muodostetun neuvostotasavallan laittomaksi ja aiemman autonomisen SNT:n lailliseksi⁴⁶. Ko. sopimuksen perusteellahan NL anektoi Bessarabian ja yhdisti Transnistrian siihen, muodostaen siten uuden Moldovan neuvostotasavallan. On syytä aprikoida, käsittivätkö Moldovan nationalistit ratkaisunsa lakiteknistä merkitystä, sillä Transnistrian kauppakamarin mukaan Moldova oli näin suorittanut ”valtion itsekakkautustoimenpiteen”⁴⁷.

Tosin alleviivatessaan Moldavian ASNT:ta myös Transnistria ajautuu paradoksiin. Se neuvostolainen maailma tehtaineen ja kansojen sopusointuineen, jota tasavallan perustana hehkutetaan, ra-

kentui pääasiassa 1970-luvulla, kun taas vuonna 1924 perustettu autonominen tasavalta oli NL:n syrjäinen ja kehitymätön rajaseutu. Lisäksi on kokonaan eri kysymys, mitä neuvostoarvot ylipäättään tarkoittivat myöhäsyksyllä 1990. Kiinnostuminen niihin selittää kuitenkin sen, miten Moldovan SNT:n lippu yhä liehuu Transnistrian saloissa ja miksi Transnistrian Korkein neuvosto yhä korostaa NL:a tasavallan varhaisena kiintopisteenä⁴⁸.

Ehkäpä neuvostoarvojen sateenvarjon alle saattoi lukea myös osia muista vaihtoehdoista suunnista kompromissin saamiseksi, sillä esimerkiksi Transnistrian puolustusministeriö painottaa laajojen kansanjoukkojen tukeneen tasavaltaa. Sen mukaan etnisen vastakkainasettelun kärjistyessä tasavallan ”kansalaiset” ryhtyivät muodostamaan työläisyksiköitä miliisin avuksi, työläisten itsepuolustusjoukkoja sekä muita osastoja⁴⁹.

Transnistrialaisen aseellisten joukkojen käytännöllisestä merkityksestä osiittaa antaa se, että Moldovan hallintaote ja lainsäädäntövalta ylsivät vuoden 1990 loppuun mennessä enää Dnestriin ja se, että Moldovalle kriittiset viesti-, liikenne- ja energiaväylät olivat täten katkenneet. Esikuvat Krimin ja Itä-Ukrainan ”itsepuolustusjoukoille” löytyvät näin Transnistriasta. Sinänsä työläisten (рабочие, rabotšije) korostumista pitää tietenkin arvioida perinteisen neuvostoretorikan valossa, mutta ainakin se selviää, että työläisarvot liittyivät transnistrialaisuuteen jollain tapaa jo syksyllä 1990.

Identiteetin kehitys kuitenkin harvoin noudattaa selviä polkuja, ja aiemmin on jo tarkasteltu koko neuvostokauden ja

sen kulttuuripolitiikan vaikutusta Moldovassa. Yksinkertaistettuna, vaikka liitontasavalloissa yleisneuvostoliittolainen kulttuuri nousikin valta-asemaan ja vaikka venäjä olikin koulutuksen ja valan kieli, ei tästä suoraan voi päätellä ajan harmonisoivaa vaikutusta. Päinvastoin, Moldovan uusi älymystöhän kehkeytyi nimenomaan maan teollistamisen ja kulttuurillisen neuvostolaistamisen vuosina 1970-luvulla. Laajemmassa kontekstissa Transnistrian arvomaailma murenikin jo kovaa vauhtia.

ORIENTAATION UUSTULKINTA

Neuvostoliiton keskuksen heikkenemisestä ja osatasavaltujen vahvistuvasta asemasta esimakua antoi Venäjän SFNT:n ja Moldovan SNT:n syys-lokakuussa 1990 solmima kahdenkeskinen sopimus. Siinä osapuolet sopivat toistensa suvereeniuden kunnioittamisesta, kahdenvälisen suhteiden kehittämisestä sekä kummankin oikeuksista kansainvälisen oikeuden raameissa⁵⁰. Etenkin argumentit valtioiden suvereniteetista ja kansainvälisestä oikeudesta käytännössä mitätöivät Transnistrian olemassaolon sopijapuolten silmissä.

Vanhoillisten viime linnake?

Tämä ja vastaava kehitys muualla NL:ssa kaiketi pakotti Transnistrian selvittämään omaa juridista asemaansa, ja vastavaltitu Korkein neuvosto kuulutti tasavallan suvereeniksi 8.12.1990⁵¹. Tietenkin teon voi ykskantaan todeta vain noudattaneen poliittis-byrokraattisia konventioita, mutta yhtä lailla se varmisti Transnistrian se-

lustan. Kaatuipa emämaa Neuvostoliitto tai ei, suvereeni tasavalta päättäisi omasta kohtalostaan.

Toisaalta on relevanttia kysyä, miten uusi julistus korreloi 2.9.1990 annetun kanssa, toisin sanoen, millaista statusta Transnistrialle oli perustamiskirjassa kaavailtu. Siinä hän kiellettiin mahdollisuus liittovaltiomuotoiseen Moldovaan, joten suvereenius oli jo implikoitu. Toiseksi, spekulatio suvereeniuuden suomalla selkänäjällä on sikäläkin kyseenalainen, että Korkein neuvosto näki tasavallan vielä toukokuussa 1991 oleellisena osana Neuvostoliittoa ja muodosti komitean uuden liittosopimuksen allekirjoittamiseksi⁵².

Transnistria siis yhä sitoutui neuvostotarvoihin, mutta on syytä aprikoida, miten kehitys heijastui Moldovan suuntaan. Vedenjakajaksi voisikin määrittää maaliskuun kansanäänestyksen koko liittovaltion tulevasta muodosta. Moldova ei osallistunut referendumiin väärän tuloksen pelossa, kun taas transnistrialaiden ennustettiin jopa vyöryvän uurnille.

Tosin enemmistön ja vähemmistöjen suhteissa koettiin liennytyksen kausi, kun huhtikuussa 1991 perustettiin erillinen virasto kansallisuusasioille sekä Tiedeakatemian vähemmistöinstituutti, ja kun hallitus samaan aikaan kannusti erilaisten kulttuurijärjestöjen luomiseen⁵³. Kuukautta myöhemmin myös kiihkonationalisti Druc sai väistyä maltillisemmän pääministerin tieltä. Kuitenkin yhtä hyvin voi väittää, että Transnistria saattoi vain rauhassa kytätä Neuvostoliiton kehitystä – Dnestrin kulkuväyläthän olivat sen hallinnassa, ja suvereeniusjulistus varmisti poliittisen selkärangan.

Tämä selitys ei kuitenkaan sellaisenaan sovellu Janajevin juntan tukemiseen elokuussa 1991. Sen sijaan, että Transnistria olisi vain katsonut sivusta, se lähetti pataljoonan vanhoillisten tueksi. Jeltsiniä Transnistria taas syystäkin karsasti, sillä vastahan tämän johtama Venäjä ja Moldova olivat kahdenkeskisessä sopimuksessaan käytännössä kieltäneet koko tasavallan olemassaolon. Ja kuten useimmat neuvostotasavallat, Moldova vielä julistautui itsenäiseksi 27.8.1991.

Kuitenkin vastakkaisesta kehityksestä oli samanaikainen verrokki. Uzbekistanin SNT julistautui 31.8.1991 kyllä poliittisesti itsenäiseksi⁵⁴, mutta se tarkoitti pikemminkin suurempaa päätäntävaltaa tasavallan sisäisistä asioista sen sijaan, että maa olisi valinnut kokonaan oman tiensä⁵⁵. Uzbekistanin talous oli niin riippuvainen NL:sta, ettei maan täydellinen irtaantuminen ollut realistinen vaihtoehto. Analogisesti Transnistrian keskeinen sijainti taisi kääntyä itseään vastaan: tasavallan tehtaat tarvitsivat muualta Neuvostoliitosta tuotavia raaka-aineita ja sen tuotteet laajoja markkinoita. Tässä tulkinnassa molempien irtiotto oli turvallinen vasta joulukuussa, kun Neuvostoliitto oli saattohoidossa.

Onkin aiheellista spekuloida, pyrkivätkö vallankaappajat kukistumisensa jälkeen luomaan ihannevaltionsa Kaakkois-Eurooppaan. Näkemys ei ole aivan mahdoton, joskin ajoitus on vaillinaisen. Mikäli Transnistriasta todella haluttiin neuvostomaailmankuvan paraatiesimerkki, loogisinta olisi ollut aloittaa tämän rakentaminen joko perustamispäivämäärästä vuotta aiemmin tai viimeistään tasavallan suvereeniusjulistuksesta joulukuussa 1990.

Ylimmän johdon keskinäinen, värikäs-kin, debatti tasavallan suunnasta heti perustamisen jälkeen ei kuitenkaan tue vanhoillisen (tai minkään muunkaan) näkemyksen ylilotetta. Sitä vastoin tämä saatoi luontevasti sulautua parhaillaan muok-kaantuvaan transnistrialaisidentiteettiin.

Vaihtoehdoton itsenäisyys

Transnistrian näkökulmasta elokuu 1991 jätti tasavallan vaille emämaata, mihin viittaa sekin, että Transnistrian perustaminen oli nimenomaan laillinen seuraus NL:n romahtamisessa vapautuneista prosesseista⁵⁶. Toisin sanoen, kun luottamus NL:n valtion kykyyn täyttää sitoumuksensa kansalaisiaan kohtaan romahti, lojaliteetiongelman rävähti silmille.

Ensireaktioon tasavalta laati ensimmäisen perustuslakinsa, joka astui voimaan hämmästyttävän pian kaappauksen jälkeen, eli 1.9.1991⁵⁷. Pikaisen käytönoton voisi ehkä nähdä puolustavan sitä, että joko paikalliseliitti, vanhoilliset voimat tai molemmat olivat ennalta valmistelleet tasavallan olemusta. Edelleen legitimitettiin hankkimiseksi lokakuussa perustettiin keskusvaalilautakunta, jonka tarkoitus oli järjestää kansanäänestys alueen itsenäisyydestä⁵⁸.

Paitsi henkiselä, myös käytännön tasolla Moldovan ja Transnistrian erkaneminen olivatkin konkretisoituneet Janajevin juntassa. Moldovan turvallisuusvoimat pidättivät juntan tukijoita omalla maaperäl-ään, mutta joutuivat puhjenneiden lak-kojen ja seisausten vuoksi vapauttamaan nämä pian. Transnistrian usko uudistuvan

Neuvostoliiton tuomaan turvaan kaiketi kaikkosi viimeistään tässä vaiheessa, sillä esimerkiksi sen omien asevoimien luomi-nen aloitettiin heti syyskuussa 1991⁵⁹.

Kesti kuitenkin aikansa ennen kuin tarpeelliset poliittiset rakenteet saatiin pystytettyä. Kilpailevan hallinnon ja jär-jestysvallan synty kriisiytti Moldovan. Transnistrian yhdistetyt presidentinvaalit ja kansanäänestys itsenäisyydestä olivat Moldovan silmissä laittomat, mutta jo vaalitoimituksen aattona asemiehet sul-kivat Dnestrin siltoja, estäen siten mol-dovalaisten osallistumisen⁶⁰. Tosin joka tapauksessahan Moldovan yhteydet joes-ta itään olivat jo vuoden olleet poikki, ja kansanäänestys olisi näin voitu toimittaa missä vaiheessa tahansa.

Referendum pitäisikin nähdä pakolli-sena poliittisena hätäkeinona – siinä missä Transnistria aiemmin laski toivonsa Neu-vostoliiton varaan, kansanäänestyksessä ylivoimainen enemmistö kannatti täyttä itsensä määräämisoikeutta. Samassa arvelut yksittäisten klikkien omanedunpyynnistä haihtuivat. Huomioiden myös se, että tasavallan statuksesta kansainvälisen oi-keuden silmissä tultaisiin myöhemmin käymään kovaa keskustelua, referendu-min tulos antoi Transnistrialle tukevan selkänöjan.

Toisin sanoen, juuri kansanäänestys 1.12.1991 selkeytti Transnistrian olemas-saolon sekä sinetöi sen poliittisen ja lailli-sen aseman⁶¹. Tosin vaihtoehtojakaan ei ollut – Moldovasta oli irtaannuttu, emä-maa NL veti viime henkäyksiään mutta Venäjistä ei liioin ollut varmuutta.

SOSIOEKONOMINEN SYRJÄSEUTU

Paradoksaalista kyllä, syksyllä 2014 Transnistrian tilanne ei järin poikkea vuoden 1991 joulukuusta. Elinkeinoelämä ja infrastruktuuri tarvitsisivat investointeja, mutta statukseltaan epämääräinen valtio ei houkuttele sijoittajia. Maan tuotannosta 9/10 päättyy ulkomaille, mutta vaihtotase näyttää jatkuvaa alijäämää. Logistisesti tasavallan sijainti on keskeinen, mutta kaupankäyntiä hiertävät sekä Moldovan länsi-integraatio että Ukrainan epävakaus. Transnistria ylpeilee sillä, että se on perustettu kansojen harmonialle, mutta sisäisesti tasavalta seisoo yhä 1990-luvun alun juoksuhaudoissa.

Kaikuja kielikiistasta

Vuonna 2013 Transnistria salli kahdeksan romaniankielisen koulun avaamisen⁶², mikä poikkeuksellisenä päätöksenä voitaisiin tulkita asteittaiseksi liennytykseksi, olihan vielä jokunen vuosi taaksepäin kouluja suljettu juuri romanian käyttämisen vuoksi. Sitä paitsi perustuslainkin mukaan tasavallan virallisia kieliä ovat venäjä, ukraina ja moldova⁶³. Huomautukset liberaalista politiikasta ovat silti harhaanjohtavia, sillä Transnistriassa viimeksimainittu kirjoitetaan kyrillisin aakkosin. Kulttuurillisesti tasavalta katsookin olevansa erottamaton osa venäjänkielistä maailmaa ja tähtää Euraasia-integraatioon⁶⁴.

Moldovan kieli latinalaiskirjaimin nähdään yhä merkinä yhdistymishalusta Moldovan kanssa, kun taas venäjä ja kyrillitsa assosioidaan tueksi Transnistrian tasavallalle⁶⁵. Jakolinja ilmeni poikkeuk-

sellisen vahvasti myös *Transnistria – Venäjän raja* –näyttelyn avajaisissa Moskovassa lokakuun alussa. Tervehdyksessään Transnistrian presidentti Ševtšuk kertasi venäläisten historiaa Dnestrillä, mutta etenkin painotti, etteivät mm. ”romaniaalaisterrori” Benderissä vuonna 1918, juutalaisten kansanmurha Dubossarissa sota-aikana tai ”moldovalais-romaniaalaisten nationalistien” toteuttama transnistrialaisen kansanmurha vuosina 1991–1992 lamautaneet alueen asukkaiden tahtoa. Päänsäntö, Romanian ja Moldovan kansallismielisten syyttämä kansalaissota [kevällä 1992] ja sen traagiset seuraukset Transnistrialle vain muokkasivat väestön suhdetta venäjän kieleen, Venäjän historiaan ja synnyinmaahan⁶⁶. Erityisen verenmakuisen selostuksen vakuuttavin perustelu on se, että taustalla heijastuvat Ukrainan kriisin kumut. Rinnastamalla itsensä Itä-Ukrainan venäjänkielisten kokemuksiin Transnistria tarttuu ajankohtaiseen debattiin ja hakee lisähuomiota osakseen.

Sinällään epäluulo moldovalaisuutta kohtaan on järkeenkäypää, uhkasihan elokuun 1989 kielilaki alentaa venäjänkieliset toisen luokan kansalaisiksi ja olihan oma valtio vähemmistöjen turva kulttuurillista väheksyntää vastaan. Runsaassa 20 vuodessa kaunojen soisi kuitenkin laantu-neen. Erillinen dnestriläisidentiteetti pohjaa nimittäin juuri siihen, että ”monikansallisessa tasavallassa” niin moldovalais-, ukrainalais-, venäläis-, bulgaari-, juutalais-, gagausi- kuin muutkin kulttuurit kehittyvät ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään⁶⁷. Vuoden 2006 itsenäisyysreferendumin tulos kertoisi myös yhtenäisestä kansasta: 97,1% kannatti täyttä itsenäi-

syyttä ja myöhempää liittymistä Venäjään, kun taas Moldova-viitekehityksen torjui lähes sama määrä, eli 94,9%.⁶⁸ Krimin kansanäänestyksen esikuva on näin Transnistria, mutta molemmissa tapauksissa lukuihin pitää suhtautua varauksella.

Teoriassa väestökehitys puolustaisi silti assimilaation mahdollisuutta: kaikkiaan tasavallan 505 200 asukkaasta⁶⁹ moldovalaisia on tänä päivänä 31,9%, venäläisiä 30,4% ja ukrainalaisia 28,8%.⁷⁰ Lukemat eivät kuitenkaan paljasta, onko kyseessä vapaaehtoinen vai pakollinen assimilaatio. Kaukana ole nimittäin se ajatus, että avatut koulut palvelisivat myös integroimistarkoitusta. Käytännössä varsinkin moldovalaisten enemmistön kapeneminen peräti kahdeksalla prosenttiyksiköllä vuodesta 1989 viittaisi näiden lähteneen parempien elinolosuhteiden perään. Vuoteen 2010 saakka Transnistrian viranomaiset kampittivat paikallisten moldovalaisten äänestysmahdollisuuksia⁷¹, ja etnisiltä moldovankeiluisiltä puuttuu edustus hallituksesta⁷².

Maassa myös pidätetään ihmisiä väärin syytöksiin vailla asiallisia prosesseja, rajoitetaan ilmaisu- ja lehdistönvapauksia sekä suljetaan nettisivuja⁷³. Tosin jälkimmäiset voivat kohdistua yhtä lailla etnisiin venäläisiin ja ukrainalaisiin, eritoten poliittisista syistä. Se, että mm. puolustus-, sisä- ja oikeusministeriöt sekä Valtion turvallisuuskomitea (KGB) ovat presidentin alaisia⁷⁴, herättääkin kysymyksen siitä, onko kulloisenkin eliitin aseman varmistaminen sittenkin olennaisempaa kuin esimerkiksi tasavallan kehittäminen. Heti presidentin vaihduttua edellisen valtionpään kabinettiahan syytettiin ka-

valluksesta ja ex-presidentin turvallisuuspäällikköä salaisten asiakirjojen hävittämisestä⁷⁵.

Erikseen on tietenkin aprikoitava sitä, onko kyse loppujen lopuksi vain yksitaitapauksista. Toisaalta myöskään Moldovan sisäpolitiikka ei liioin poikkea pakkointegraatiosta: maa ei myönnä henkilötodistusta ilman kansalaisuusmerkintää, joka olisi tarpeen IVY-maan kansalaisuutta haettaessa. Sen sijaan mahanmuuttovirasto ehdottaa moldovalaista väestörekisteriä, koska Moldovan tasavallan alueella syntyneet ja elävät ovat yhtä kaikki Moldovan kansalaisia.⁷⁶ Sinällään peruste on asianmukainen, sillä nationalistivallasta huolimatta Moldovan kansalaisuus määriteltiin taannoin kuuluvan kaikille, jotka olivat asuneet tasavallan piirissä suvereeniusjulistuksen päivänä 23.6.1990 tai sitä ennen. Ristiriita kumpuaa kuitenkin siitä, että tuolloin laki oli koko neuvostoblokin liberaaleimpia, kun taas tänä päivänä linjausta käytetään aivan päinvastaiseen tarkoitukseen.

Transnistrian sisäpolitiikka tuskin siis yksin selittää moldovalaisten huomattavaa maastamuuttoa, jos kohta kevään 1992 sota ja sitä välittömästi seuraavat vuodet varmasti muodostivatkin piikin. Samoin se, että toinen selkeä muuttoaalto ajoittuu lähiaikoihin, puhuisi myös muunlaisen kuin yhteiskunnallisen selityksen puolesta. Ulkoministerin mukaan vuodesta 2006 alkaen tasavallan on jättänyt 10% sen asukkaista, eli noin kolmasosa työikäisestä väestöstä⁷⁷. Näin ollen avoimeksi jää, mikä todella toimii katalyyttinä ilmiölle – valtaosahan on jättänyt Transnistrian nimenomaan rauhan aikana.

Pysähtynyt elinkeinoelämä?

Täydentävä selitys on, että tasavallan sosioekonominen tilanne ajaa ihmisiä paremman toimeentulon ääreen, joskaan bruttokansantuotteiden valossa leveämpää leipää ei löydy Moldovasta. Vuonna 2013 Transnistrian BKT henkeä kohti oli 2076,20 USD⁷⁸, kun taas Moldovan vastaava kohosi ainoastaan 28067 lei'hin⁷⁹ eli 1910,62 Yhdysvaltain dollariin⁸⁰. Kansantulon perusteella Transnistria olisi täten jopa kannattavampi vaihtoehto, mutta keskiluku ei kuitenkaan kerro, miten varallisuus tosiasiaassa jakautuu. Lisäksi vierastyöläisten osuus Transnistrian BKT:sta on jopa 20 prosenttia⁸¹.

Transnistrian ulkoministeriön käyttämä ilmaisu ”teollis-agraarinen”⁸² kertoo kenties täsmällisempää viestiä tasavallan elinkeinorakenteesta. Koko maan BKT:sta teollisuus, pienyrittäjyys sekä ei-teollinen tuotantotoiminta kattoi vuonna 2013 73,9%⁸³. Sektorin tuotanto käsittää tosin sekä perus- että korkeamman jalostusasteen tavaroita kuten laminaattia, sähkölaitteita, alkoholijuomia, sementtiä, sähköä ja vaatteita⁸⁴. Transnistrian makrotaloudessa teollisuudella onkin päärooli, mutta erityishuomiota saa myös maatalouden kehittäminen⁸⁵.

Verrattuna syntyäikoihinsa Transnistrian elinkeinorakenne ei silti vaikuta järin edistyneeltä. Vuonna 1991 tasavalta yksistään tuotti mm. kaikki Moldovan SNT:n sähkökoneet, vajaa 97% sen puuvillatekstiileistä, 87,5% koko Moldovan neuvostotasavallan sähköenergiasta, rapiat 58% MSNT:n sementistä ja vain hieman yli 13 prosenttia silloisen Moldovan maatal-

loustuotteista⁸⁶. Samoin se, että tasavallan teollisuuteen kätkeytyy korkea investointipotentiaali⁸⁷, voidaan tulkita päinvastoin kertovan merkittävästä kehitystarpeesta.

Sinällään tasavallassa varmasti piileekin mahdollisuuksia, mutta modernisaatio saattaa vaatia niin suuria summia, ettei moni ole valmis sijoittamaan statukseltaan epäselvään valtioon. Tähän dilemmaan viittaa myös tasavallan Korkeimman neuvoston puhemies Burlan kertomus EU:n kanssa käydyistä keskusteluista: Moldovan EU-assosiaatioon liittyen puhemies ehdotti, että länsimaat osallistuisivat Tiraspolin sähkölaitetuotannon ja bisneskulttuurin modernisointiin, mutta halukkaita ei ilmennyt⁸⁸. Ehdotuksen varteenotettavuutta pitää kuitenkin lähestyä kriittisesti pelkästään siksi, että läntinen rahoitus tuskin olisi kaikille Transnistrian instansseille mielekäs vaihtoehto.

Logistisesti Transnistrian sijainti taas olisi otollinen, sillä tasavallan kautta kulkee kaksi junarataa, kaksi kansainvälistä valtatieä sekä kolme kaasuputkea⁸⁹. Toisaalta kaikki rataosuudet eivät ole sähköistettyjä, valtatieverkoston kehitysaste on alhainen eikä maalla ole sisäistä rautatieverkkoa⁹⁰. Lisäksi poliittiset suhdanteet vaikuttavat liikenneväylien käytettävyyteen. EU-assosiaation ja vapaakaupan myötä Moldova on tehostanut rajavalvon- taansa, mistä Transnistria alituisen kokee kärsivänsä. Chişinaun ”epäystävällinen politiikka” lupamenettelyissä halvaa erityisesti kansainvälistä maantieliikennettä, junamatkustusta, Dnestrin vesiliikennettä sekä ilmailua Tiraspolin kentältä⁹¹.

Ukrainan kriisi puolestaan asettaa omat haasteensa itäsuuntaiselle liikenteel-

”Saarto” 2014

le, ellei jopa merkittävää vaaraa. Ukrainan puolelta on raportoitu jopa ammutun laukauksia Transnistrian KGB-osastoja kohti⁹². Ilmapiirin ja mediasodankäynnin kärjistyisestä kertoo samoin se, että hiljattain Transnistrian KGB tuomitsi Ukrainan valtion ja median levittämät huhut mm. valmisteilla olevasta hyökkäyksestä todistamattomana syytöksenä ja totesi puheiden tähtäävän vain paniikin lietsoamiseen – aseellisen konfliktin välitöntä uhkaa ei ole⁹³.

Toisaalta tapaamisessa Yhdysvaltain Moldovan-suurlähettilään kanssa Transnistrian presidentti nosti kuitenkin esiin tasavallan kansalaisten syvän huolen Ukrainan joukoista rajan läheisyydessä⁹⁴. Kieltämättä on perusteltua kysyä, miksi ukrainalaisjoukot ryhmittyvät Odessan ja Vinnitsan oblasteissa, kun varsinainen terrorisminvastainen operaatio on käynnissä selvästi idempänä ja kun esimerkiksi Odestasta ei ole hetkeen raportoitu mielenosoituksia tai yhteenottoja minkään asian

puolesta. Vastaavasti on aprikoitava, miksi Tiraspol ylipäänsä nosti kysymyksen esiin, mikäli jopa sen oman turvallisuuspalvelun mukaan välitöntä sodan uhkaa ei ole.

Toiseksi, todellisuudessa saarto alkoi jo keväällä 2006, kun Moldova ja Ukraina kiristivät tullimääräyksiään, eittämättä siksi, että kumpikin kääntyi Länsi-Euroopan suuntaan. Kommunistien johtama Moldova oli pettyntyn esitettyyn konfliktinratkaisumalliin, ja Ukrainassa nk. oranssi vallankumous oli nostanut länsimieliset Juštšenkon johdolla valtaan. Paralleeli nykypäivään on tietenkin silmiinpistävä, mutta elokuussa 2014 debatti koko saarrosta sai jopa absurdeja piirteitä. Moldovassa kyseenalaistettiin itse termin 'blokadi' soveltuvuus, mihin Transnistrian ulkoministeri lakonisesti vastasi, että vaihtoehto olisi vielä jyrkempi. Mikäli edes välttämättömiä perustarvikkeita ei voitaisi tuoda maahan, ei sana 'saarto' todellakaan kuvaisi asiaintilaa – tällöin oikea ilmaus olisi ”humanitaarinen katastrofi”.⁹⁵

On kuitenkin huomattava, että kesäkuun lopulla Moldova poisti valmiste- ja ekologisen veron sekä tullimaksut transnistrialaisilta vienti- ja tuontiyrityksiltä tarkoituksenaan vauhdittaa kauppaa sekä Dnestrin varren kehitystä⁹⁶. Moldovan perimmäisiä motiiveja verohelpotuksiin pitää tietenkin puntaroida erikseen, mutta yhtä selväksi käy, että ulkomaankaupan vilkastuminen on suorastaan ratkaisevaa Transnistrialle.

Vetoapua viennistä

Toisaalta ulkoisen taloudellisen kanssakäynnin lisääntymiselle ei juuri ole sau-

maa, sillä jo tänä päivänä ”vientiorientoituneen” maan tuotannosta 90% päätyy ulkomaille⁹⁷. Rahallisesti vuoden 2013 ulkomaankaupan koko vaihto oli 2248,10 miljoonaa US dollaria, josta tuonti muodosti 1661,20 miljoonaa USD⁹⁸, eli 73,9 prosenttia. Vienti kattaa kaupasta näin ollen ainoastaan 26,1%, mikä selittänee runsaan miljardin dollarin alijäämän vaihtotaseessa⁹⁹. Viennin ja tuonnin näkökulmista Transnistrian voisikin väittää rinnastuvan lähinnä kehitysmaihiin.

Ulkomaankaupan tuotepohjassa takapajuisuus näyttäytyy vielä selkeämmin. Transnistria vie kyllä mm. sähkötekniikkaa, automaatiolaitteita ja metallivalmisteita, mutta pääasiassa perustuotteita kuten tekstiilejä, metalleja, kenkiä, hedelmiä, soraa, kalkkikiveä ja sementtiä¹⁰⁰. Vastaavasti tuonti edustaa korkeamman jalostusasteen tarvikkeita, esimerkiksi kulutustavaroita, kodinkoneita, ajoneuvoja ja paperia¹⁰¹. Kehitysmaiden elinkeinorakenteesta Transnistria eroaa oikeastaan vain siinä, että se vie sähkövoimaa IVY-valtioihin ja muuallekin¹⁰².

Hallituksen mukaan energia- ja polttoainevientii muodosti vuonna 2013 vajaa 25% koko viennin kumulaatiosta¹⁰³, mutta Transnistrian kauppakamarin mukaan tasavallan poltto- ja raaka-aineet hankitaan päinvastoin ulkomailta¹⁰⁴. Äkkiseltään selostukset ovat ristiriidassa, mutta kyyniseltä kannalta asia on looginen. Tasavalta hankkii raakamateriaalinsa edullisesti entisen Neuvostoliiton maista ja kaupittelee sen edelleen kalliimmalla hinnalla. Transnistrian hinnankorotuksen jälkeenkin kustannustaso jää sen verta alhaiseksi, että se on silti huokea kolmannelle taholle,

esimerkiksi Italialle. Lisäksi Moldovalla, jonne Transnistria eniten vie, ei juuri ole vaihtoehtoja energianlähteiden suhteen, jos kohta tuore Iaşin ja Unghenin välinen putki vähentääkin energiariippuvuutta idästä, ja vuodessa yhdistää Moldovan eurooppalaiseen kaasuverkkoon¹⁰⁵.

Vuonna 2013 Transnistrian vientikohdeet muodostuivatkin Moldovasta (40%), Venäjästä (17,6%), Italiasta (8,5%) ja Ukrainasta (7,8%), kun taas tuontimaina Venäjän (42,6%) ja Ukrainan (17,4%) merkitys erottui selkeästi Valko-Venäjältä (6,5%), Saksasta (5,7%), Moldovasta (5%) ja Italiasta (2,8%)¹⁰⁶. Silmiinpistävää on, että Moldovan ja Transnistrian taloussuhteet ovat sangen vilkkaat haasteista ja/tai esteistä huolimatta. Kehitys on niin ikään yhtäpitävää Transnistrian presidentti Ševtšukin lanseeraaman nk. pienten askeleiden politiikan kanssa: yhteistyö talouden, kuljetusten ja viestiyhteyksien saralla voisi muodostaa pohjan haastavampien poliittisten kysymysten ratkaisemiseksi¹⁰⁷.

Konfliktin osapuolten sula hyvyys ei kuitenkaan selitä ilmiötä kokonaan, pikemminkin taantumana painaessa maailmantaloutta (ja molemminpuolisten pakotteiden Venäjää ja EU:ta) sekä Tiraspol että Chişinău joutuvat etsimään uusia kannavia talouksiensa ylläpitämiseksi – kahdenkeskisten mahdollisuuksien kartoittaminen tuskin valuu hukkaan. Kesäkuun 2014 lopun päätöksellään tuonnin verohelpotuksista Moldova, Euroopan köyhin maa, hakeekin lisädynamiikkaa markkinoille, joita sen oma tähänastinen tullipolitiikka on jäytännyt. Tietty osa Dnestrin itäpuolta kuuluu yhä Moldovan juris-

diktioon, joten Transnistrian elinkeinoelämän tukeminen edesauttaa välillisesti näidenkin alueiden taloutta.

Lisäksi Transnistria poisti erikoismaksun moldovalaisilta tuotteilta jo tammi-kuussa 2012 ja on peräänkuuluttanut vastavuoroisuutta. Transnistrian sosioekonominen tilanne huomioiden mikä tahansa talouden piristysruiske lie ollut hyväksi, mutta toisaalta Moldovan-tuonnin ollessa ainoastaan 5% maksun vaikutus tasavallan kokonaistalouteen muodostui yhtä kaikki minimaaliseksi. Yksi selitys eleestä kuuluu, että uusi presidentti Ševtšuk tempaisi heti kautensa alussa aloitteen ja esitti vaihtoehtoja tarjoavaa neuvottelukumppania – konkreettinen tappiohan ei koituisi suureksi poliittiseen voittoon nähden.

EU:n ja Euraasian liitos- vai kipukohta?

Toinen tulkinta on, että Transnistria pyrki vastaantulollaan suitsimaan Moldovan Eurooppa-intoa. Selitysmallit eivät liioin sulje toisiaan pois, etenkin kun seuraukset Moldovan liittymisestä EU:n assosiaatioon voisivat koitua kohtalokkaiksi. Transnistrian Korkeimman neuvoston puhemies Burlan skenaariossa tasavallalle kävisi kuin Latvialle, jossa suljettiin kaksi kuljetusajoneuvotehdasta, koska ne eivät vastanneet eurooppalaisia standardeja. Transnistrian tuottamaa Kvint'ia taas ei lueta konjakiksi eurooppalaisilla markkinoilla, vaan brandyksi, mutta sillekin kaavillaan tuontikiintiötä.¹⁰⁸

Toisaalta kaupan luvut eivät suoraan todista Moldovan Eurooppa-integraation (väitetyistä) uhista Transnistrialle. Italia ja

EU:n vapaakauppa-alueeseen hiljan liittyneet Moldova ja Ukraina käsittävät 56,3 prosenttia Transnistrian viennistä. Maahantuonnista vapaakaupan maat – Ukraina, Saksa, Moldova ja Italia – kattavat samoin merkittävän osuuden, yhteensä 30,9 prosenttia. On huomionarvoista, että vielä vuonna 2013 Ukraina ja Moldova eivät kuitenkaan olleet mukana assosiaatiossa ja siten kaupan rajoitteet olivat kaksinkertaiset: Transnistriasta matkaava tavara kulki ensin Moldovan maahantulomuodollisuuksien läpi sekä heti perään EU:n tullitarkastukseen – ja päinvastoin.

Myös EU:n pyrkimyksille sellainen tilanne, että vapaakauppa-alueen sisällä sijaitseisi kokonaan omia tullimääräyksiään noudattava saareke, likenisi vähintäänkin paradoksia. Moldovan kesäkuinen päätös Transnistrian maahantuontimääräysten keventämisestä on nähtävä nimenomaan tässä valossa, vaikkei kaikki sääntely poistunutkaan. Transnistrian ulkoministeri Štanskin mukaan nykyinen menettely ei erityisesti poikkeakaan vanhasta: ensin transnistrialainen yritys maksaa verot sekä kantaa sosiaaliset velvoitteensa kotomaasaan, ja heti perään joutuu muokkaamaan tuotteestaan moldovalaisen kaikkine välttämättömine kuluineen¹⁰⁹.

Kaiketi ero on vain siinä, että tuotteen muututtua moldovalaiseksi ei esteitä länsisuunnassa enää esiintyisi. Itäsuuntaiselle viennille järjestely muodostuu toki nurinkuriseksi, sillä Venäjä tunnustaa Transnistrian laadunvarmistusjärjestelmän. Periaatteessa transnistrialistuote matkaa näin ylimääräisen kierroksen Moldovan sertifioinnista Euroopan läpi Venäjän tultavaksi.

Kuitenkin koska Transnistrian vienti on ennenkin kulkenut välimaiden tullitarkastusten läpi, herää kysymys, miksi kaksoistullauksesta vasta nyt muodostui suoranainen riskitekijä. Ja kääntäen, onko suora yhteys Venäjään sittenkin tärkeämpi Transnistrialle kuin taloudellisen dynamiikan hakeminen sieltä, mistä sitä varmiten saisi?

VARAUKSELLINEN VENÄJÄ

Suunnanvaihdon poliittinen hinta saattaisi toki kohota liian suureksi: konkreettiset tekijät sitovat Transnistrian yhtä kaikki Venäjään. Moskovan humanitaariset avustuspaketit sekä öljy- ja kaasutoimitukset ovat tasavallan henkireikä, Venäjän väliintulo 1992 sinetöi tasavallan alueen, maa toimii takaajana neuvotteluprosessissa ja kolmasosa Dnestrin rauhanturvaajista on Venäjän venäläisiä. Lähtemättömästä jalansijasta huolimatta Kremlin poliittikan tavoitteena siintävät silti suuremmat päämäärät kuin Transnistrian venäläisten ja/tai venäjänkielisten oikeudet.

Stagnaation takeena?

Kun Transnistrian raja määriteltiin kesän 2013 rajalailla, harva kiinnitti huomiota siihen, että kyse oli vain juridisesta käytännöstä. Kiihkeä debatti nousi Varnițan kylän omistuksesta, ja Moldovassa sen sisällyttäminen Transnistriaan tulkittiin Tiraspolin vastaukseksi Moldovan uuteen länsimieliseen hallitukseen¹¹⁰. Käytännössä rajalinja kulkee kuitenkin siinä mihin se Venäjän intervention jälkeen kesäkuussa 1992 jäi.

Osapuolia erottaa suojavyöhyke, ja ennen kuin nykytuotoinen rauhanturvamalli käynnistyi, puskuria partioivat Venäjän laskuvarjojoukot. Tänä päivänä Dnestrin vakautta kaitsevat kolmen maan – Moldovan, Venäjän ja Transnistrian – rauhanturvapataljoonat, ja lisäksi Ukrainana osallistuu operaatioon tarkkailijoidensa kautta. Vuonna 2012 operaatiossa palveli yhteensä 402 venäläistä, 492 transnistrialaista, 355 moldovalaista ja 10 ukrainalaista kaikkiaan 15 tarkastuspisteellä ja Yhteisvalvontakomissiossa¹¹¹.

Miesmäärän epäsuhta on toki ilmeinen, mutta todellisuudessa kansallisuusjakauma on jopa monimutkaisempi. Koska transnistrialaisista vajaa kolmasosa kantaa myös Venäjän passia, koko operaatiosta noin 46 prosenttia on etnisiä venäläisiä. On kenties perusteltua pohtia, mihin rauhanturvaajien lojaliteetti lopulta kohdistuu. Myös se, että Transnistria määräsi juuri virkamiehiä kertausharjoituksiin rauhanturvaoperaatioon¹¹², herättää kysymyksiä mission johtosuhteista.

Tässä mielessä on ymmärrettävää, että Moldovan päämääränä on siviilirauhanturvaoperaatio¹¹³. Vaatimus sai lisäpontta viimeisimmästä vakavasta välikohtauksesta suojavyöhykkeellä tammikuussa 2012, jossa moldovalaisnuorukainen sai surmansa. Vastaavat tragediat ovat kuitenkin erittäin harvinaisia, ja tavallisimmin yhteentörmäykset koskevat arkisia linjanvetoja kuten elokuussa 2014. Transnistria oli mm. yksipuoleisesti perustanut maa-hantulo-, raja- ja tullipisteitä sekä estänyt tarkkailijoiden pääsyn tapahtumapaikoille, ja Moldova vaati kiinnittämään huomiota laittomiin toimiin, joita valvontakomissio

ei koordinoinut ja jotka aiheuttavat merkittävää haittaa vapaalle liikkuvuudelle¹¹⁴. Toisaalta myös Moldova on pystyttänyt ylimääräisiä tarkastuspisteitä ja vie pidätettyjä transnistrialaisia Moldovan puolelle¹¹⁵.

Suojavyöhykkeen vuotokohdista huolimatta operaation vaikutusta ei silti kannata aliarvioida, etenkin Itä-Euroopan nykyisessä tilanteessa. Transnistrialle rauhanturvaajien merkitys on suorastaan ratkaiseva. Tasavalta juhlistaa vuosittain näiden saapumista, ja tuoreessa muistopäivän tervehdyksessään presidentti Ševtšuk lausui kaikkien paikallisten tunnustavan Venäjän operaation mitä tärkeimmän roolin ja sen historiallisen tehtävän sekä totesi rauhanturvaajien takaavan transnistrialaisen rauhanomaisen olemassaolon¹¹⁶.

Vaikka tervehdyksen voisikin nähdä viittaavan Transnistrian itärajan kuumeeseen ilmapiiriin, raadollisempi tulkinta tuskin jää kauaksi todellisuudesta. Taatesaan tasavallan turvallisuuden ja vakauden Venäjän rauhanturvaajat samalla varmistavat sen erityisaseman – paitsi poliittisesti, myös sosioekonomisesti.

Kremlin rahareikä

Taloudellisesti Transnistria on Venäjälle kuitenkin lähinnä riippakivi, mikä äkkiseltään kyseenalaistaa monen teesin mielekkyyden. Kuitenkin suurempien päämäärien saavuttamiseksi Kaakkois-Euroopassa Moskovan on joka tapauksessa parempi tukea Transnistriaa omana tasavaltanaan kuin federaationsubjektina. Jälkimmäisessä tapauksessahan alueen koko modernisaatio lankeaisi yksin Kremlin maksettavaksi.

Näin ollen Kremlä ei häiritse se, että esimerkiksi vuoden 2012 lopulla sen avustusten arvioitiin kattaneen 70% Transnistrian budjettivajeesta¹¹⁷. Tuore valtiotuloksen välinen yhteistyö on taas selkeästi suunnattu lievittämään aktuaalin saarron tuomia tappioita. Venäjän ja Transnistrian solmimat seitsemän memorandumia käsittelevät pääosin keskinäisen kaupan vilkastamista sekä yhteistyötä kansainvälisessä matkustaja- ja rahtiliikenteessä, yhteisten investointi- ja innovaatioprojektien muodostamista ja yhteistyön kehittämistä karjankasvatuksessa, viljelyssä sekä liha- ja maitotuotteiden alalla¹¹⁸.

Suorana humanitaarisena avustuksena Moskova osoitti samoin 30 miljoonaa dollaria Transnistrian eläkeläisten preemioiden maksamiseen¹¹⁹. Ikääntyneiden erityinen avustaminen selittyy siten, että yhtä työkäistä kohden tasavallassa on 2 eläkeläistä, yhtä tosiasiallista työllistä kohtaan jopa 3,7 ja lapset¹²⁰. Kaikkiaan Venäjän humanitaarinen apu koostuu 120 miljoonasta dollarista¹²¹, ja sen turvin rakennetaan mm. kouluja, sairaaloita ja lastentarhoja¹²².

Venäjän kaasutoimituksia voi niin ikään kuvata osaksi humanitaarista apua, sillä Transnistria ei ole maksanut kaasuvelkojaan sitten vuoden 2007¹²³. Tänä päivänä velka on kohonnut jopa 5 miljardiin dollariin¹²⁴. Maakaasun merkitystä ei voi ylikorostaa, sillä Transnistrian kauppakamarin mukaan se määrittää, kuinka houkutteleva tasavalta on sijoittajien silmissä, mitkä ovat transnistrialaisvalmisteiden tuotantokustannukset ja niiden hintataso maailman markkinoilla sekä tasavallan asuin- ja elinolosuhteet¹²⁵.

Huomionarvoista on silti se, että samaan aikaan Transnistria pystyy itsekin vastaamaan tasavallan teollisuuden, sosiaalisektorin ja väestön koko energiantarpeeseen¹²⁶. Kynnikko muodostaisikin yhtälöstä raadollisen tuloksen: Moskovin kaasutoimitusten avulla Transnistria voi tarjota säädylliset elinot maassa, ja täten ylimääräinen sähkövoima voidaan myydä edelleen. Osviittaa keinottelusta antanee sekin, että viennistä Venäjän osuus on erikoisen pieni. Tosin tämä puute korjaantuu pian, sillä vallitsevassa tilanteessa Transnistria aikoo kääntää katseensa Euroopan markkinoilta itään¹²⁷.

Ulkopoliittisesti Venäjän federaatio onkin Transnistrian ”avainsuunta”¹²⁸, mutta samaan aikaan Transnistrian ulkopolitiikan ”fundamentaaliset prioriteetit” muodostuvat silti Euraasian integraatiosta ja [Moldovan-Transnistrian konfliktin] neuvotteluprosessista¹²⁹. Erona on vain se, että Euraasian liitto muotoutuu kaiketi poliittis-taloudelliseksi yhteiseksi, kun taas mahdollisessa Venäjään-liittymisessä olisi kyse kokonaisvaltaisesta valtiollisesta yhtymisestä.

Ukrainan kriisi kuitenkin vähintään lykkää, tai jopa estää, Euraasian unionin synnyn. Täten korostaessaan alati pyrkimystään yhtyä Venäjään, mutta osallistuessaan samalla Euraasian talousyhteisön luomiseen, Transnistria kerää potin joka tapauksessa. Vaikkei Euraasia-orientaatio toteutuisikaan, suora Venäjään-liittymisen ajaisi saman asian.

Kaakkois-Euroopan hegemoni

Samaista laajempaa viitekehystä voidaan soveltaa myös Transnistrian 2012 päätökseen poistaa erikoistavaramaksu moldovalistuotteilta. Transnistrian (samoin kuin Moldovankin) talous kaipasi piristysruisketta eikä Venäjää suinkaan haitannut se, että se tulisi jostain muualta kuin siltä. Päinvastoin, ele synnytti myönteistä ilmapiiriä konfliktin osapuolten välille, mikä myöhemmin johti vielä Ribnițan rautatieosuuden avaamiseen kuuden vuoden sulun jälkeen.

On tietenkin totta, että tämä ns. pienten askelten politiikka – mm. talouden vilkastuttaminen ja liikenneyhteyksien palauttaminen – on Transnistrian presidentti Ševtšukin ensin julkilausuma malli, eivätkä spekulatiot Venäjän roolista täten tuo lisäarvoa. Kuitenkin vaikka erikoismaksun poistaminen osoittautuisikin puhtaasti Tiraspolista lähtöisin olleeksi ideaksi, Moskova saattoi myhäillä tyytyväisenä taustalla. Suosiollinen ilmapiiri tuki neuvotteluprosessia, joka edelleen toimi(si) forumina keskustella Moldovan Eurooppa-integraation vaikutuksista, kenties tarjoaisi mahdollisuuden jopa suitsia sitä.

Lisäksi on huomattava, ettei Ševtšuk ollut Venäjän suosikki Transnistrian presidentiksi. Moskova tuki Korkeimman neuvoston puhemies Anatoli Kaminskia, mutta koska voittaja sai miltei kolme neljäsosaa äänistä, ei Kreml kyennyt kiistämään valitun mandaattia. Yksi varteenotettava selitys on, että 43-vuotiaan Ševtšukin voitto perustui pitkälti sukupolvikokemuksiin. Transnistrian vuoden

2011 presidentinvaaleissa ensimmäistä kertaa saivat äänestää ne 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun ikäluokat, joilla ei ole omakohtaista kosketusta sotaan tai se on erittäin vähäinen. Heille selkeästi olenaisempi ongelma muodostui tasavallan mataavasta sosioekonomisesta tilanteesta, johon vaalivoittaja tarjosi uusia ratkaisuja.

Näin ollen tukiessaan neuvotteluprosessia Venäjä tulee samalla hillinneeksi Transnistrian (epätoivotun) uuden johdon omatoimisuutta. Venäjän vastaus Tiraspolin tunnustamispyyntöön huhtikuussa 2014 oli tässä katsannossa johdonmukainen: presidentti Putin totesi kyllä transnistrialaisen itse päättävän tulevaisuudestaan, mutta korosti dialogia niin Moldovan kuin Ukrainankin kanssa ja 5+2-neuvotteluprosessia¹³⁰. Patistamalla Transnistriaa neuvottelupöytäan Venäjä saattoi vielä pyrkiä toppuuttelemaan Moldovan länsiorientaatiota, mutta vähintään minimoimaan siitä koituvia tappioita.

Tuolloisessa debatissahan sekä Ukraina että Moldova olivat parhaillaan valmistautumassa EU:n assosiaatiosopimuksen solmimiseen. Tosin allekirjoitushetken oli enää vajaa kolme kuukautta, joten aika tuskin olisi riittänyt maiden kurssien kääntämiseen. Toisaalta, koska Venäjä soisi Transnistrialle kansainvälisin takuoin vahvistetun erityisaseman, mutta siten, että tasavalta jäisi silti osaksi puolueeton-ta Moldovaa¹³¹, on luultavaa, että Kreml loppuun asti taivuttelisi moldovalaispäättäjiä – Chișinauhan oli parhaillaan luopumassa neutraliteetistään.

Inhorealistenten logiikka jatkuisi tässä yhteydessä siten, että vastineena Moldo-

van 27.6.2014 allekirjoittamalle EU:n assosiaatiosopimukselle Kreml on voinut vaatia Chişinaulta tullauskäytäntöjen lieventämistä. Vastaavasti 700 000 moldovalaista vierastyöläistä ovat Venäjälle tärkeä työvoima, ja kuten varapääministeri – Venäjän presidentin Transnistrian erityisedustaja – Rogozin suhdetta kuvaasi, näihin ”maanmiehiin” suhtaudutaan suurella kunnioituksella, ja he saavat aina töitä sekä tukea¹³². Merkityksetöntä tuskin on sekään, että moldovalaisten vierastyöläisten määrä Venäjällä on enemmän kuin koko Transnistrian väestö. Toisaalta on aihetta pohtia, etteivät kaikki suinkaan työskentele Venäjällä ideologis-kulttuurillisista syistä, vaan ratkaisu on realismin sanelema.

Rogozinin elokuinen vierailu Transnistriassa ja Moldovassa antaakin paraa-

tiesimerkin Kremlin kahden raiteen politiikasta kaakonkulmalla. Chişinaussa agenda muodostui kahdenkeskisistä taloussuhteista, molemminpuolisista pakotteista sekä uudesta maakaasusopimuksesta, mutta sieltä varapääministeri riensi samantien Tiraspoliin osallistua Iaşin-Chişinaun operaation¹³³ 70-vuotis- muistotilaisuuteen¹³⁴. Täten vaikka kieli ja kulttuuri yhdistävätkin, varsinaisissa asiakysymyksissä Moskovan fokus on Moldovassa.

Ehkäpä hieman ironisesti, parhaiten Transnistrian aseman tiivistä nimenomaan Venäjän presidentin edustaja Krimillä ja Sevastopolissa: Moskova ymmärtää tasavallan tilannetta, ja siitä tulee kyllä osa federaatiota – ei kuitenkaan heti¹³⁵. Transnistrian unelma antaa siis yhä odottaa itseään.

Viitteet

- 1 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА. Международно-политическое положение*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 2 Комитет государственной безопасности Приднестровской Молдавской Республики: *История*; <http://kgb-pmr.com/history>
- 3 Президент Приднестровской Молдавской Республики 2.9.2014: *Евгений Шевчук: «Приднестровцы ценой своей жизни защитили республику»*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-pridnestrovcy-cenoy-svoey-zhizni-zashchitili-respubliku>
- 4 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. История Приднестровья*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrovel/istoriya/>
- 5 moldova.md: *Despre Republica Moldova | Istorie*; <http://www.moldova.md/md/istorie/2913/>
- 6 Dima 2001, 32
- 7 Skvortsova 2002, 212
- 8 King 2000, 96
- 9 Eyal et al. 1996, 226
- 10 Dima 2001, 73-74 ja 76
- 11 Bruchis 1996, 24
- 12 Munteanu 2002, 202
- 13 Dima 2001, 46
- 14 Ibid., 63

- 15 King 2000, 102
- 16 Dima 2001, 67
- 17 King 2000, 99
- 18 Dima 2001, 76
- 19 King 2000, 97
- 20 Ibid., 185
- 21 Eyal et al. 1996, 229
- 22 Skvortsova 2002, 167
- 23 Bruchis 1996, 42
- 24 Skvortsova 2002, 185
- 25 King 2000, 147
- 26 Parlamentul independenței Parlamentul – 90: *Arhivă si Istorie, Istoria*; <http://parlamentul90.md/main/text/2>
- 27 King 2000, 147
- 28 Munteanu 2002, 209 ja 218-219
- 29 Официальный сайт министерства обороны Приднестровской Молдавской Республики 23.5.2012: *История создания Вооружённых сил Приднестровской Молдавской Республики*; <http://www.mopmr.idknet.com/index.php/o-sluzhbe/istoriya/140-istoriya-sozdaniya-vooruzhjonnykh-sil-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki>
- 30 Dima 2001, 152
- 31 2002, 187
- 32 Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики: *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- 33 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, История Приднестровья*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/istoriya/>
- 34 2002, 176
- 35 Правительство Приднестровской Молдавской Республики: *Государственная символика Государственный гимн*; <http://gov-pmr.org/anthem>
- 36 2002, 213
- 37 Министерство просвещения Приднестровской Молдавской Республики: *О министерстве, История*; http://minpros.info/index.php?option=com_content&task=view&id=249&Itemid=9&lang=rus
- 38 2001, 151
- 39 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Международно-политическое положение*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 40 Dima 2001, 152
- 41 Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики: *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- 42 King 2000, 185
- 43 2002, 7
- 44 Президент Приднестровской Молдавской Республики 12.9.2012: *КОНСТИТУЦИЯ ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (ТЕКУЩАЯ РЕДАКЦИЯ ПО СОСТОЯНИЮ НА 6 АВГУСТА 2011 ГОДА)*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/konstituciya-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki>
- 45 2002, 214

- 46 Президент Приднестровской Молдавской Республики 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики»*, 2. *Приднестровская Молдавская Республика в современном мире*;
- 47 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. История Приднестровья*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/istoriya/>
- 48 Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики: *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- 49 Официальный сайт министерства обороны Приднестровской Молдавской Республики 23.5.2012: *История создания Вооружённых сил Приднестровской Молдавской Республики*; <http://www.mopmr.idknet.com/index.php/o-sluzhbe/istoriya/140-istoriya-sozdaniya-vooruzhjonnykh-sil-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki>
- 50 Timpul.md 29.3.2014: *Marioneta Şevciuk este DISPERATĂ, VEZI CE MINCIUNI A MAI INVENTAT așa-numitul "preşedinte" transnistrean*; <http://timpul.md/articol/marioneta-evciuk-este-disperata-vezi-ce-minciuni-a-mai-inventat-aa-numitul-preedinte-transnistrean-57273.html>
- 51 Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики: *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- 52 Ibid.
- 53 Skvortsova 2002, 189
- 54 Embassy of the Republic of Uzbekistan to the United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland: *Profile of Uzbekistan, History*; <http://www.uzbekembassy.org/e/history/>
- 55 Eyal et al. 1996, 344
- 56 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Международно-политическое положение*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 57 Ibid.: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Государственная система и административно-территориальное устройство ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 58 Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики: *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- 59 Официальный сайт министерства обороны Приднестровской Молдавской Республики 23.5.2012: *История создания Вооружённых сил Приднестровской Молдавской Республики*; <http://www.mopmr.idknet.com/index.php/o-sluzhbe/istoriya/140-istoriya-sozdaniya-vooruzhjonnykh-sil-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki>
- 60 Timpul.md 10.8.2013: *RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ (1992) Alegerile „prezidenziale” ilegale din autoproclamata republică nistreană*; <http://timpul.md/articol/razboiul-de-independena-%281992%29-alegerile-prezideniale-ilegale-din-autoproclamata-republica-nistreana-46965.html>
- 61 Президент Приднестровской Молдавской Республики 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики»*, 2. *Приднестровская Молдавская Республика в современном мире*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdenii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 62 Freedom House: *Transnistria** | *Freedom in the World 2013*; http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0

- 63 Президент Приднестровской Молдавской Республики 12.9.2012: *КОНСТИТУЦИЯ ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (ТЕКУЩАЯ РЕДАКЦИЯ ПО СОСТОЯНИЮ НА 6 АВГУСТА 2011 ГОДА)*, §12; <http://president.gospmr.ru/ru/news/konstituciya-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki>
- 64 Ibid. 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 8. Общественно-информационное направление внешнеполитической деятельности*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 65 Freedom House: *Transnistria* | Freedom in the World 2013*; http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0
- 66 Президент Приднестровской Молдавской Республики 1.10.2014: *«Единение народов России и Приднестровья – это справедливо. Мы верим в общее совместное будущее!» – Евгений Шевчук*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/edinenie-narodov-rossii-pridnestrovuya-eto-spravedlivo-my-verim-v-obshchee-sovmestnoe>
- 67 Президент Приднестровской Молдавской Республики 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 8. Общественно-информационное направление внешнеполитической деятельности*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 68 IA Regnum 18.9.2006: *За независимость Приднестровья проголосовало более 97%*; <http://www.regnum.ru/news/706476.html>
- 69 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, Приднестровье*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/pridnestrove/>
- 70 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Общие сведения*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 71 United States Department of State 27.2.2014: *2013 Country Reports on Human Rights Practices – Moldova*; <http://www.refworld.org/docid/53284aa114.html>
- 72 Freedom House: *Transnistria* | Freedom in the World 2013*; http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0
- 73 United States Department of State 27.2.2014: *2013 Country Reports on Human Rights Practices – Moldova*; <http://www.refworld.org/docid/53284aa114.html>
- 74 Президент Приднестровской Молдавской Республики 24.1.2012: *СТРУКТУРА исполнительных органов государственной власти и управления в Приднестровской Молдавской Республике*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/struktura-ispolnitelnyh-organov-gosudarstvennoy-vlasti-i-upravleniya-v-pridnestrovskoy>
- 75 Freedom House: *Freedom in the World 2013 Transnistria**; http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0
- 76 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики 14.5.2014: *О проблеме принудительного документирования граждан Приднестровской Молдавской Республики со стороны компетентных органов Республики Молдова*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4241>
- 77 Ibid. 14.4.2014: *Информация к сведению относительно существующих ограничений в осуществлении экономических контактов Приднестровья*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4122>
- 78 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>

- 79 Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: *Produse și Servicii, Publicații, MOLDOVA ÎN CIFRE 2014*, 42; http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2014/Moldova_cifre_2014_rom_rus.pdf
- 80 XE Currency Converter 14.10.2014; xe.com
- 81 МК.ру 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 82 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА. Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 83 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 84 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА. Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 85 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 86 King 2000, 186
- 87 Президент Приднестровской Молдавской Республики 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики»*, 8. *Общественно-информационное направление внешнеполитической деятельности*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdenii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 88 МК.ру 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 89 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА. Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 90 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 91 Президент Приднестровской Молдавской Республики 2.7.2014: *В развитие Протокола «Рогозин-Шевчук» подписано семь меморандумов о сотрудничестве между органами власти России и Приднестровья*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/v-razvitie-protokola-rogozin-shevchuk-podpisano-sem-memorandumov-o-sotrudnichestve-mezhdu>
- 92 Комитет государственной безопасности Приднестровской Молдавской Республики 1.8.2014: *ЗАЯВЛЕНИЕ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КГБ ПМР*; <http://kgb-pmr.com/news/315>
- 93 Ibid. 11.8.2014: *КОММЕНТАРИЙ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КГБ*; <http://kgb-pmr.com/news/318>
- 94 Президент Приднестровской Молдавской Республики 13.8.2014: *Президент ПМР принял Чрезвычайного и Полномочного Посла США в РМ Уильяма Мозера*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/prezident-pmr-prinyal-chrezvychaynogo-i-polnomochnogo-posla-ssha-v-rm-uilyama-mozera>
- 95 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики 13.8.2014: *Нина Штански: «В условиях блокады Приднестровье не развивается, а выживает»*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4475>

- 96 Guvernul Republicii Moldova 25.6.2014: *Agenții economice din regiunea transnistreană au fost scutiți de un șir de taxe*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&id=7830&idc=436>
- 97 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 98 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 99 Правительство Приднестровской Молдавской Республики 11.6.2014: *Председатель Правительства ПМР Татьяна Туранская выступила в Верховном Совете ПМР с отчетом о результатах деятельности Правительства в 2013 году*; <http://gov-pmr.org/item/2714>
- 100 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 101 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 102 Ibid.
- 103 Правительство Приднестровской Молдавской Республики 11.6.2014: *Председатель Правительства ПМР Татьяна Туранская выступила в Верховном Совете ПМР с отчетом о результатах деятельности Правительства в 2013 году*; <http://gov-pmr.org/item/2714>
- 104 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье, Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 105 Radio Chișinău 27.8.2014: *Gazoductul Iași-Ungheni, inaugurat oficial*; http://radiochisinau.md/gazoductul_iasi_ungheni_inaugurat_oficial-15287
- 106 Правительство Приднестровской Молдавской Республики 11.6.2014: *Председатель Правительства ПМР Татьяна Туранская выступила в Верховном Совете ПМР с отчетом о результатах деятельности Правительства в 2013 году*; <http://gov-pmr.org/item/2714>
- 107 ITAR-TASS 27.2.2012: *В будущем возможно обсуждение экономического объединения с Молдавией – лидер Приднестровья Евгений ШЕВЧУК*; <http://itar-tass.com/opinions/interviews/1194>
- 108 МК.ru 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 109 Pan.md 13.8.2014: *Приднестровье намерено переориентироваться с европейского на российский рынок*; <http://pan.md/news/Pridnestrovia-namereno-pereorientirovatisya-s-evropeyskogo-na-rossiyskiy-rinok/51367>
- 110 Timpul 12.6.2013: *Primarul din Varnița pentru Radio Chișinău: NU NE VOM SUPUNE regimului separatist transnistrean*; <http://timpul.md/articol/primarul-din-varnia-pentru-radio-chisinau-nu-ne-vom-supune-regimului-separatist-transnistrean--44639.html>
- 111 RIA Novosti 27.7.2012: *Минобороны РФ не будет увеличивать число миротворцев в Приднестровье*; http://ria.ru/defense_safety/20120727/710553940.html
- 112 Timpul 20.8.2014: *Mobilizare parțială în Transnistria. Șevciuk îi cheamă pe funcționari la exerciții militare*; <http://timpul.md/articol/mobilizare-pariala-in-transnistria--evciuk-ii-cheama-pe-funcionari-la-exerciiti-militare-62623.html>
- 113 Guvernul Republicii Moldova 5.1.2012: *Prim-ministrul Vlad FILAT a întreprins astăzi o vizită de lucru în raionul Dubăsari*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&id=4643&idc=436>

- 114 Guvernul Republicii Moldova, Biroul pentru reintegrare 15.8.2014: *Delegația Republicii Moldova în CUC atenționează asupra acțiunilor nelegitime și abuzive ale structurilor de forță transnistrene*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&idc=606&cid=8014>
- 115 МК.ru 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 116 Президент Приднестровской Молдавской Республики 29.7.2014: *Президент ПМР: «В свете меняющихся внешнеполитических контуров миротворческая операция сегодня, как никогда, нуждается в сохранении, всемерной поддержке и укреплении»*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/prezident-pmr-v-svete-menyayushchihsva-vneshnepoliticheskikh-konturov-mirotvorcheskaya-operaciya>
- 117 Freedom House: *Transnistria* | Freedom in the World 2013*: http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0
- 118 Президент Приднестровской Молдавской Республики 2.7.2014: *В развитие Протокола «Рогозин-Шевчук» подписано семь меморандумов о сотрудничестве между органами власти России и Приднестровья*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/v-razvitie-protokola-rogozin-shevchuk-podpisano-sem-memorandumov-o-sotrudnichestve-mezhdu>
- 119 Ibid. 14.7.2014: *В Приднестровье поступили средства российской гуманитарной помощи для выплат надбавок пенсионерам республики*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/v-pridnestrove-postupili-sredstva-rossiyskoj-gumanitarnoy-pomoshchi-dlya-vyplat-nadbavok>
- 120 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики 14.4.2014: *Информация к сведению относительно существующих ограничений в осуществлении экономических контактов Приднестровья*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4122>
- 121 МК.ru 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 122 Президент Приднестровской Молдавской Республики 22.8.2014: *ЕВГЕНИЙ ШЕВЧУК И ДМИТРИЙ РОГОЗИН ОТВЕТИЛИ НА ВОПРОСЫ ЖУРНАЛИСТОВ*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-i-dmitriy-rogozin-otvetili-na-voprosy-zhurnalistov-1>
- 123 Freedom House: *Transnistria* | Freedom in the World 2013*: http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0
- 124 МК.ru 6.8.2014: *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>
- 125 ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР: *О Приднестровье. Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskij-potentsial/>
- 126 Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики: *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 127 Pan.md 13.8.2014: *Приднестровье намерено переориентироваться с европейского на российский рынок*; <http://pan.md/news/Pridnestrovie-namereno-pereorientirovatisya-s-evropeyskogo-na-rossiyskiy-rynok/51367>
- 128 Президент Приднестровской Молдавской Республики 20.11.2012: *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 5.1. Взаимодействие с Российской Федерацией*; <http://>

- president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy
- 129 Ibid.: 4. Основные приоритеты внешней политики; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 130 Президент России 17.4.2014: *Прямая линия с Владимиром Путиным*; <http://kremlin.ru/news/20796>
- 131 АРХАНГЕЛЬСКИЕ НОВОСТИ 29.7.2012: МИД РФ "видит" будущее Приднестровья в качестве "особого района" Молдавии; <http://arnews.ru/news/1556184.html>
- 132 Президент Приднестровской Молдавской Республики 22.8.2014: *ЕВГЕНИЙ ШЕВЧУК И ДМИТРИЙ РОГОЗИН ОТВЕТИЛИ НА ВОПРОСЫ ЖУРНАЛИСТОВ*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-i-dmitriy-rogozin-otvetili-na-voprosy-zhurnalistov-1>
- 133 Puna-armeijan operaation seurauksena vuonna 1944 neuvostojoukot marssivat jälleen Chişinăuhun
- 134 Timpul 19.8.2014: *Andrian Candu va avea o întrevedere cu Dmitri Rogozin la Chişinău*; http://radiochisinau.md/andrian_candu_va_avea_o_intrevedere_cu_dmitri_rogozin_la_chisinau-15183
- 135 Первый Приднестровский 20.8.2014: *Заявление Олега Белавенцева о будущем ПМР*; <http://tv.pgrtk.ru/news/20140820/22310>

Lähteet

Elektroniset (tarkastettu 14.10.2014)

Президент Приднестровской Молдавской Республики

- 2.9.2014 Евгений Шевчук: «Приднестровцы ценой своей жизни защитили республику»; <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-pridnestrovtsy-cenoy-svoey-zhizni-zashchitili-respubliku>
- 12.9.2012 *КОНСТИТУЦИЯ ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (ТЕКУЩАЯ РЕДАКЦИЯ ПО СОСТОЯНИЮ НА 6 АВГУСТА 2011 ГОДА)*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/konstituciya-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki>
- 20.11.2012 Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 2. Приднестровская Молдавская Республика в современном мире; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 12.9.2012 *КОНСТИТУЦИЯ ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (ТЕКУЩАЯ РЕДАКЦИЯ ПО СОСТОЯНИЮ НА 6 АВГУСТА 2011 ГОДА)*, §12; <http://president.gospmr.ru/ru/news/konstituciya-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki>
- 1.10.2014 «Единение народов России и Приднестровья – это справедливо. Мы верим в общее совместное будущее!» – Евгений Шевчук; <http://president.gospmr.ru/ru/news/edinenie-narodov-rossii-i-pridnestrovyu-eto-spravedlivo-my-verim-v-obshcheye-sovmestnoe>
- 20.11.2012 Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 8. Общественно-информационное направление внешнеполитической деятельности; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhdanii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- 24.1.2012 *СТРУКТУРА исполнительных органов государственной власти и управления в Приднестровской Молдавской Республике*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/struktura-ispolnitelnyh-organov-gosudarstvennoy-vlasti-i-upravleniya-v-pridnestrovskoy>

- 2.7.2014 *В развитие Протокола «Рогозин-Шевчук» подписано семь меморандумов о сотрудничестве между органами власти России и Приднестровья*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/v-razvitie-protokola-rogozin-shevchuk-podpisano-sem-memorandumov-o-sotrudnichestve-mezhdu>
- 13.8.2014 *Президент ПМР принял Чрезвычайного и Полномочного Посла США в РМ Уильяма Мозера*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/prezident-pmr-prinyal-chrezvychaynogo-i-polnomochnogo-posla-ssha-v-rm-uilyama-mozera>
- 29.7.2014 *Президент ПМР: «В свете меняющихся внешнеполитических контуров миротворческая операция сегодня, как никогда, нуждается в сохранении, всемерной поддержке и укреплении»*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/prezident-pmr-v-svete-menyayushchihsva-vneshnepoliticheskikh-konturov-mirotvorcheskaya-operaciya>
- 14.7.2014 *В Приднестровье поступили средства российской гуманитарной помощи для выплат надбавок пенсионерам республики*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/v-pridnestrove-postupili-sredstva-rossiyskoy-gumanitarnoy-pomoshchi-dlya-vyplat-nadbavok>
- 22.8.2014: *ЕВГЕНИЙ ШЕВЧУК И ДМИТРИЙ РОГОЗИН ОТВЕТИЛИ НА ВОПРОСЫ ЖУРНАЛИСТОВ*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-i-dmitriy-rogozin-otvetili-na-voprosy-zhurnalistov-1>
- 20.11.2012 *Указ Президента ПМР №766 «Об утверждении Концепции внешней политики Приднестровской Молдавской Республики», 5.1. Взаимодействие с Российской Федерацией*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhenii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- Ibid. 4. *Основные приоритеты внешней политики*; <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no766-ob-utverzhenii-koncepcii-vneshney-politiki-pridnestrovskoy>
- Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики
[ei päivätty] *История, История создания и развития Верховного Совета Приднестровской Молдавской Республики*; <http://old.vspmr.org/?Part=5>
- Правительство Приднестровской Молдавской Республики
[ei päivätty] *Государственная символика Государственный гимн*; <http://gov-pmr.org/anthem>
- 11.6.2014: *Председатель Правительства ПМР Татьяна Туранская выступила в Верховном Совете ПМР с отчетом о результатах деятельности Правительства в 2013 году*; <http://gov-pmr.org/item/2714>
- Министерство иностранных дел Приднестровской Молдавской Республики
[ei päivätty] *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Международно-политическое положение*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
[ei päivätty] *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Государственная система и административно-территориальное устройство ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
[ei päivätty] *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Общие сведения*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 14.5.2014 *О проблеме принудительного документирования граждан Приднестровской Молдавской Республики со стороны компетентных органов Республики Молдова*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4241>
[ei päivätty] *ПРИДНЕСТРОВСКАЯ МОЛДАВСКАЯ РЕСПУБЛИКА, Производственно-промышленный потенциал ПМР*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=40>
- 13.8.2014 *Нина Штански: «В условиях блокады Приднестровье не развивается, а выживает»*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4475>

14.4.2014 *Информация к сведению относительно существующих ограничений в осуществлении экономических контактов Приднестровья*; <http://mfa-pmr.org/index.php?newsid=4122>

Комитет государственной безопасности Приднестровской Молдавской Республики [ei päivätty] *История*; <http://kgb-pmr.com/history>

1.8.2014 *ЗАЯВЛЕНИЕ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КГБ ПМР*; <http://kgb-pmr.com/news/315>

11.8.2014 *КОММЕНТАРИЙ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КГБ*; <http://kgb-pmr.com/news/318>

Официальный сайт министерства обороны Приднестровской Молдавской Республики

23.5.2012 *История создания Вооружённых сил Приднестровской Молдавской Республики*; <http://www.mopmr.idknet.com/index.php/o-sluzhbe/istoriya/140-istoriya-sozdaniya-vooruzhjonnykh-sil-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki>

Министерство просвещения Приднестровской Молдавской Республики

[ei päivätty] *Î țevêñdădñdăă, Êñdîdêÿ*; http://minpros.info/index.php?option=com_content&task=view&cid=249&Itemid=9&lang=rus

ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА ПМР

[ei päivätty] *О Приднестровье. История Приднестровья*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/istoriya/>

[ei päivätty] *О Приднестровье. Экономический потенциал*; <http://tiraspol.ru/o-pridnestrove/ekonomicheskiiy-potentsial/>

Parlamentul independentei Parlamentul – 90

[ei päivätty] *Arhivă și Istorie, Istoria*; <http://parlamentul90.md/main/text/2>

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

[ei päivätty] *Produse și Servicii, Publicații, MOLDOVA ÎN CIFRE 2014, 42*; http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2014/Moldova_cifre_2014_rom_rus.pdf

Guvernul Republicii Moldova

25.6.2014 *Agenții economici din regiunea transnistreană au fost scutiți de un șir de taxe*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&cid=7830&idc=436>

5.1.2012 *Prim-ministrul Vlad FILAT a întreprins astăzi o vizită de lucru în raionul Dubăsari*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&cid=4643&idc=436>

Biroul pentru reintegrare 15.8.2014 *Delegația Republicii Moldova în CUC atenționează asupra acțiunilor nelegitime și abuzive ale structurilor de forță transnistrene*; <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&cid=606&id=8014>

Timpul.md

29.3.2014 *Marioneta Șevciuk este DISPERATĂ, VEZI CE MINCIUNI A MAI INVENTAT așa-numitul „președinte” transnistrean*; <http://timpul.md/articol/marioneta-evciuk-este-disperata-vezi-ce-minciuni-a-mai-inventat-aa-numitul-preedinte-transnistrean-57273.html>

10.8.2013 *RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ (1992) Alegerile „prezidențiale” ilegale din autoproclamata republică nistreană*; <http://timpul.md/articol/razboiul-de-independena-%281992%29-alegerile-prezidențiale-ilegale-din-autoproclamata-republica-nistreana-46965.html>

12.6.2013 *Primarul din Varnița pentru Radio Chișinău: NU NE VOM SUPUNE regimului separatist transnistrean*; <http://timpul.md/articol/primarul-din-varnia-pentru-radio-chiinau-nu-ne-vom-supune-regimului-separatist-transnistrean---44639.html>

20.8.2014 *Mobilizare parțială în Transnistria. Șevciuk îi cheamă pe funcționari la exerciții militare*; <http://timpul.md/articol/mobilizare-pariala-in-transnistria--evciuk-ii-cheama-pe-funcionari-la-exerciiti-militare-62623.html>

Radio Chişinău

19.8.2014 *Andrian Candu va avea o întrevedere cu Dmitri Rogozin la Chişinău*; http://radiochisinau.md/andrian_candu_va_avea_o_intrevedere_cu_dmitri_rogozin_la_chisinau-15183

27.8.2014 *Gazoductul Iaşi-Ungheni, inaugurat oficial*; http://radiochisinau.md/gazoductul_iasi_ungheni_inaugurat_oficial-15287

IA Regnum

18.9.2006 *За независимость Приднестровья проголосовало более 97%*; <http://www.regnum.ru/news/706476.html>

МК.ru

6.8.2014 *Республика завидует Крыму и боится новой войны Приднестровье – меж двух огней*; <http://www.mk.ru/social/2014/08/06/respublika-zaviduet-krymu-i-boitsya-novoy-voyny.html>

ITAR-TASS

27.2.2012 *В будущем возможно обсуждение экономического объединения с Молдавией – лидер Приднестровья Евгений ШЕВЧУК*; <http://itar-tass.com/opinions/interviews/1194>

Pan.md

13.8.2014 *Приднестровье намерено переориентироваться с европейского на российский рынок*; <http://pan.md/news/Pridnestrovie-namereno-pereorientirovatisya-s-evropeyskogo-na-rossiyskiy-rinok/51367>

RIA Novosti

27.7.2012: *Минобороны РФ не будет увеличивать число миротворцев в Приднестровье*; http://ria.ru/defense_safety/20120727/710553940.html

АРХАНГЕЛЬСКИЕ НОВОСТИ

29.7.2012 *МИД РФ "видит" будущее Приднестровья в качестве "особого района" Молдавии*; <http://arnews.ru/news/1556184.html>

Первый Приднестровский

20.8.2014 *Заявление Олега Белавенцева о будущем ПМР*; <http://tv.pgtrk.ru/news/20140820/22310>

Embassy of the Republic of Uzbekistan to the United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland

[ei päiväty] *Profile of Uzbekistan, History*; <http://www.uzbekembassy.org/e/history/>

Freedom House

Transnistria | Freedom in the World 2013*; http://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/transnistria#.U0_c66I7hw0

United States Department of State

27.2.2014 *2013 Country Reports on Human Rights Practices – Moldova*; <http://www.refworld.org/docid/53284aa114.html>

XE Currency Converter

xe.com

Президент России

17.4.2014 *Прямая линия с Владимиром Путиным*; <http://kremlin.ru/news/20796>

Painetut

Artikkelit

- Skvortsova, A. *The Cultural and Social Makeup of Moldova: A Bipolar or Dispersed Society?* Teoksessa *National Integration and Violent Conflict in Post-Soviet Societies The Cases of Estonia and Moldova* 159-196. Toim. Kolstø, P. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. 2002
- Munteanu, I. *Social Multipolarity and Political Violence* Teoksessa *National Integration and Violent Conflict in Post-Soviet Societies The Cases of Estonia and Moldova* 197-231. Toim. Kolstø, P. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. 2002
- Kolstø, P. *Introduction* Teoksessa *National Integration and Violent Conflict in Post-Soviet Societies The Cases of Estonia and Moldova* 1-30. Toim. Kolstø, P. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. 2002
- Eyal, J. & Smith Gr. *Moldova and the Moldovans* Teoksessa *The Nationalities Question in the post-Soviet states* 223-244 Toim. Smith, Gr. Longman Group. Lontoo 1996
- Roper, St. D. *Post-Soviet Moldova's Identity and Foreign Policy* Teoksessa *Europe's Last Frontier? Belarus, Moldova, and Ukraine between Russia and the European Union* 79-96. Toim. Schmidtke, O. & Yekelchyk, S. Palgrave Macmillan 2008
- Lamminparras, N. *Rauhanturvaoperaatio Dnestrillä – rauhan vai stagnaation tae?* Sotilasaikakauslehti 5. Toukokuu. 50-51 2013
- ” – *Takana länsi, edessä itä? Transnistrian ulkosuhteista 2012* [julkaisematon katsaus] 2012

Monografiat

- King, Ch. *THE MOLDOVANS Romania, Russia, and the Politics of Culture* Hoover Institution Press Publication No. 472. California 2000
- Dima, N. *MOLDOVA AND THE TRANDNISTR REPUBLIC* East European Monographs, No. DLXXIX. Boulder. CUP. New York 2001
- Bruchis, M. *THE REPUBLIC OF MOLDAVIA FROM THE COLLAPSE OF THE SOVIET EMPIRE TO THE RESTORATION OF THE RUSSIAN EMPIRE* Kääntänyt Treptow, L. East European Monographs, Boulder. CUP. New York 1996

Grafiikka

Tekijä